

גמרא סדורה

מסכת

סנהדרין

פרק ט" - "וְאֵלֹהֵי הַנְּשֻׁרְפִין"

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות,
בעריכה מבארת

לימוד פרק זה מוקדש להורי היקרים ואהובים
ר' יעקב משה ומרים שלי ווינט
שעוזרים, תומכים ודואגים,
והביאוני לחיי עוה"ז ולחיי עוה"ב
שיזכו לשנה טובה ומתוקה בבריאות ונחת בגשמיות וברוחניות
להם, לבניהם, כלותיהם, נכדיהם, נניהם וכל משפחותיהם

ניתן להיות מנויים על הגמרא סדורה לדף היומי
רישום קל מהיר באתר גמרא סדורה
או במייל vinetdb81@gmail.com

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ד. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "זכר בנייך לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.

מסכת סנהדרין פרק ט' - "ואלו הן הנשקפין"

1. עה, א

כ"י

מתני'
אלו הן הנשרפין הבא על אשה ובתה. בגמרא מפרש לה:
ובת כהן. כלומר וכן בת כהן שזינתה היא בשריפה אבל בוועלה לאו בשריפה הוא:
יש בכלל אשה ובתה. כלומר אשה ובתה כתיבי בהדיא כדמפרש בגמרא דהאי אשה ובתה היינו חמותו דשריפה כתיבא בה כדכתיב (ויקרא כ) (כי יקח איש) את אשה ואת אמה זמה היא באש ישרפו אותו ואתהן:
ויש בכללן. כלומר מינייהו ילפינן כוליהו הנך בגזירה שוה כדלקמן בברייתא:
בתו. מאנוסתו דלאו בת אשתו דנחייב עליה משום בת אשתו דהא אנוסה לאו אשתו היא:
בת בתו ובת בנו. שהיה לו מאנוסתו:
בת אשתו. בין שהיא בתו בין שהיא חורגתו:

גמ'
הבא על האשה שנשא בתה לא קתני. כלומר מכדי מדקתני סיפא יש בכלל וכו' מכלל דהאי אשה ובתה בהנך דכתיבין מיירי ולא באשתו ובבת אשתו קאמר אלא בחמותו דשריפה כתיב בה והא הבא על האשה דקתני לאו באשתו הוא דא"כ הבא על האשה ואמה מבעי ליה למתניה וא"נ הך אשה אחמותו קאמר הוה ליה למתנייה הבא על האשה שנשא בתה דהיינו חמותו הא לא קתני אלא הבא על אשה ובתה מכלל דתרוייהו לאיסורא ולא הוזכרה אשתו לכאן ומאן נינהו חמותו ואם חמותו והכי קאמר הבא על אם חמותו או על בתה דהיינו חמותו וקתני יש בכלל אשה ובתה כוליהו הנך אלמא הך אשה ובתה כתיבי בהדיא:
הניחא לאביו דאמר. בפירקין (דף עו.) גבי פלוגתא דרבי ישמעאל ורבי עקיבא:
משמעות דורשין איכא בינייהו. ומסיק למילתיה דלרבי עקיבא כתיבא בהדיא אם חמותו מתניתין מני ר"ע היא:
אלא לרבא דאמר. בין לרבי ישמעאל בין לרבי עקיבא לא כתיבא אלא בחמותו שבה עליה לאחר מיתת אשתו פליגי מתניתין מני:
אמר לך רבא תני על אשה שנשא בתה. דהיינו חמותו דכתיבא בהדיא איש כי יקח את אשה דהיינו אשתו ואת אמה דהיינו חמותו:

מתניתין

ואלו הן הנשרפין: הבא על אשה ובתה, ובת כהן שזינתה.

יש בכלל "אשה ובתה": בתו, ובת בתו, ובת בנו, בת אשתו, ובת בתה, ובת בנה, חמותו, אם חמותו, ואם חמיו.

גמרא

הבא על אשה שנשא בתה - לא קתני, אלא "הבא על אשה ובתה", מכלל דתרוייהו לאיסורא.

ומאן נינהו?

חמותו ואם חמותו. וקתני: **"יש בכלל אשה ובתה"**, מכלל דתרוייהו כתיבי בהדיא, והנך מדרשא אתיא.

הניחא לאביו דאמר: משמעות דורשין איכא בינייהו, מתניתין מני?
 רבי עקיבא היא,
 אלא לרבא דאמר חמותו לאחר מיתתה - מתניתין מני?

אמר לך רבא, תני: **"הבא על אשה שנשא בתה"**.

2. עה, א

רס"י

יש בכלל אשה ובתה וכו'. קתני נמי חמותו ומילתא דתמיה היא דההוא לאו מדרשא אתא וקתני בהדייהו: לאביי דאמר חמותו ואמה כתיבן בהדיא אידי דתנא בהאי כללא אם חמיו דאתיא מדרשא נקט אגב ריהטא חמותו ואם חמותו:

"יש בכלל אשה ובתה" - חמותו ואם חמותו ואם חמיו."

לאביי אידי דקא בעי למיתנא "אם חמיו", תני נמי "חמותו ואם חמותו".
 לרבא אידי דקא בעי למיתנא "אם חמיו ואם חמותו" תני נמי "חמותו".

3. עה, א-ב

רס"י

אין לי אלא אשה ואמה. דהיינו חמותו:
נאמר כאן. בשריפה זמה היא:
ונאמר. באזהרת בתה ובת בתה ובת בנה שארה הנה זמה היא:
אף כאן. לענין עונש שריפה בתה ובת בתה ובת בנה בהאי דינא דהאי קרא:
מנין לעשות זכרים כנקבות. לקמן מפרש:
מנין לעשות למטה כלמעלה. לקמן נמי מפרש:
ומה כאן למעלה כלמטה אף להלן למעלה כלמטה. לקמן מפרש:
בהדי הדדי אתיין. הא רבינהו לתרויהו בגורה שוה דאתיא זמה זמה:
אלא אם חמיו כאם חמותו. השתא אם חמותו אכתי לא קמה לן עדיין לא העמידה על בוריה בשריפה מן התורה דהא האי תנא לפום ריהטא שמעינן ליה דהאי אשה דקרא היינו אשתו ואפי' למאן דאמר אם חמותו כתיבא לאו ממשמעותא דאת אשה ואמה נפקא ליה אלא ממשמעותא דאותו ואתהן:
אם חמיו קא מהדר עלה. מחזר עליה להביאה לתורת אם חמותו דקאמר זכרים כנקבות הא אכתי לא אשמעינן תנא אם חמותו:
אמר אביי. האי זכרים ונקבות עליו ועל אשתו קאמר והכי קאמר מניין לעשות שאר הבא ממנו דהיינו בתו ובת בנו ובת בתו מאנוסתו דלאו בכלל אשה ובתה דקרא נינהו דהתם באשתו ע"י קידושין קאמר דדרשינן לה ביבמות [צ.]. מקראי דרבה רמי כתיב ערות בת בנך או בת בתך וגוי הא בת בנה ובת בתה שלא ילדה ממך גלה וכתוב ערות אשה ובתה לא תגלה משמע בין שילדתו לך בין שילדתו לאיש אחר לא קשיא כאן באנוסין כאן בנישואין אם אנוסתך או מפותה לך היא אי אתה מוזהר על בתה אלא אם כן ממך היא ואם אשתך היא אתה מוזהר אף על בת שילדה לאיש אחר:
כשאר הבא ממנה. כבת אשתו ובת בתה ובת בנה דרבינן להו לעיל בגזירה שוה:
והא בשאר דידיה לא כתיב זמה. דמהאי קרא נפקא לן בת בתו ובת בנו מאנוסתו ערות בת בנך או בת בתך כדפרישית לעיל ובתו לקמן יליף לה ובההוא קרא זמה לא כתיב:
אתיא הנה הנה אתיא זמה זמה. מעיקרא מייתינן לה בהנה הנה והדר בזמה זמה כתיב הכא (ויקרא יח) כי ערותן הנה וכתוב בשאר אשתו (שם) שארה הנה מה להלן זמה עמו אף כאן זמה עמו ובתר דאייתינן זמה לשאר דידיה ילפינן בה שריפה בזמה זמה נאמר כאן (שם) זמה ונאמר להלן (שם כ) בשריפה זמה מה להלן שריפה אף כאן שריפה. אילימא בת בנה ובת בתה. שהן דורות תחתונים ואחרונים כלמעלה כלומר כבתה שהיא קדמה והיינו עליונה:

["ואלו הן הנשרפין:
הבא על אשה ובתה"].

מנהגי מילי?

דתנו רבנן:

"ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה"³¹⁴ (ויקרא כ, יד)

אין לי אלא: אשה ואמה,

בת אשה,

בת בתה,

בת בנה - מניין?

נאמר כאן "זמה",

ונאמר להלן "זמה"³¹⁵,

מה להלן - בתה ובת בתה ובת בנה,

אף כאן - בתה ובת בתה ובת בנה.

מנין לעשות זכרים כנקבות?

נאמר כאן "זמה",

ונאמר להלן "זמה",

מה להלן - זכרים כנקבות

אף כאן - זכרים כנקבות.

מנין לעשות למטה כלמעלה?

נאמר כאן "זמה",

ונאמר להלן "זמה",

מה להלן - למטה כלמעלה,

אף כאן - למטה כלמעלה,

ומה כאן - למעלה כלמטה,

אף להלן - למעלה כלמטה".

אמר רב:

"מנין לעשות זכרים כנקבות?".

מאי "זכרים כנקבות"?

אילימא: בת בנה כבת בתה - בהדי הדדי קאתיאן!

אלא: אם חמיו כאם חמותו - השתא אם חמותו לא קמה לן, אם חמיו מיהדר עליה!?

עה, ב, אמר אביי:

הכי קאמר: מנין לעשות שאר הבא ממנו, כשאר הבא ממנה?

נאמר כאן "זמה",

ונאמר להלן "זמה".

והא בשאר דידיה לא כתיבא ביה "זמה"³¹⁶!

אמר רבא:

אמר לי רב יצחק בר אבודימי:

אתיא "הנה" "הנה"³¹⁷

אתיא "זמה" "זמה".

³¹⁴ "ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זימה היא באש ישרפו אותו ואתהן ולא תהיה זימה בתוכם"

³¹⁵ "ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערותה שארה הנה זימה היא". (ויקרא יח, יז)

³¹⁶ "ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה ערותן כי ערותך הנה" (ויקרא יח, י)

³¹⁷ "כי ערותך הנה", "שארה הנה זמה היא".

4. עה, ב

רפ"י

למעלה כלמטה היא. שהאבות לעולם עליונים נקראו שהן קדמו: **השתא אינהו לא כתיבן.** אם חמיו ואם חמותו לאזהרתן ולעונשן לא כתיבא:

זמה דידהו כתיבא. בתמיה דקאמר נאמר כאן זמה: הכי קאמר לעולם אאם חמיו ואאם חמותו מהדר ובהאי צד נקטיה לדרשה דידיה:

מנין לעשות למעלה. מאשתו שלשה דורות לאיסור דהיינו אם חמיו שהוא דור שלישי לאשתו וכן אם חמותו:

כשלשה דורות למטה. כמו שמצינו שהוזהר ונענש למטה הימנה שלשה דורות דהיינו בת בתה וכן בת בנה: **נאמר למטה זמה.** שארה הנה זמה היא:

ונאמר למעלה זמה. דכתיב (שם) כי יקח את אשה ואת אמה זמה היא:

מה למטה שלשה דורות אף למעלה שלשה דורות. אתרבו בידינא דקרא הרי למדנו לעונש ועדיין אזהרה לא שמענו בהם דהא זמה למעלה גבי עונש כתיב והדר יליף מסקנא דברייתא מה בעונש עשה למטה בתה ובת בתה ובת בנה כלמעלה בחמותו דהא רבינן להו לעיל שריפה אף באזהרה עשה למעלה חמותו ואם חמותו ואם חמיו שלא נאמר בהן אזהרה כלמטה כבתה ובת בתה ובת בנה הרי למדנו לעונש (מאזהרה) ולישנא דברייתא הכי קאמר מנין לעשות למעלה מאשתו כלמטה מאשתו לענין שלשה דורות נאמר למעלה מאשתו זמה ונאמר למטה מאשתו זמה ועשה הכתוב למטה כלמעלה בת בתה אף למעלה מאשתו עשה למעלה כלמטה עשה אם חמותו כחמותו. הרי למדנום לעונש ללמדם לאזהרה שאף חמותו עצמה לא נאמר באזהרה מה בעונש למטה כלמעלה רבינן שאר של מטה הימנה לשריפה כשאר של מעלה ממנה אף באזהרה עשה שאר של מעלה הימנה כשאר של מטה הימנה ואעייג דברייתא איפכא תני אביי מפיד:

רב אשי אמר לעולם כדקתני. דלא תצטריך לאפוכה ולמתני מה להלן למטה כלמעלה אף כאן למעלה כלמטה אלא אף כאן למטה כלמעלה ומאי למטה דקאמר למטה באיסור איסור הקל קרי למטה והחמור קרי למעלה והכי קאמר מנין לעשות אם חמיו ואם חמותו שהן רחוקות ואסורין למטה כחמותו שהיא קרובה ואיסורה עליון וחמור נאמר כאן זמה [כו'] ורב אשי לא קשיא ליה הא דקשיא לן לעיל השתא אינהו לא כתיבי זמה דידהו כתיבי דהאי נאמר כאן זמה לאו עלייהו קאי אלא הכי נקט למילתיה נאמר כאן בחמותו זמה ונאמר להלן בבת אשתו זמה מה להלן למטה באיסור כלמעלה באיסור חייב הכתוב על בת בתה ובת בנה כבתה אף כאן נעשה אם חמיו ואם חמותו כחמותו והיינו למטה באיסור כלמעלה באיסור וסיפא דהדר תני מה כאן למטה כלמעלה אף להלן למעלה כלמטה רב אשי כאביי מפרש לה למילף אזהרה בחמותו ואם חמותו ואם חמיו קאמר ומה כאן בעונש רבינן בגזרה שוה שאר של מטה הימנה כשאר של מעלה הימנה לשריפה אף באזהרה החמורה בשאר של מטה נרבה שאר של מעלה מאשתו חמותו ואם חמותו כשאר של מטה באזהרה:

אמר מר:

"מנין לעשות למטה כלמעלה."

מאי "למטה כלמעלה"?

אילימא: בת בנה ובת בתה: כבתה - בהדי הדדי קאיתיין!

אלא: אם חמיו ואם חמותו כחמותו - האי "למטה כלמעלה" למעלה כלמטה!

תני: "למעלה כלמטה".

אי הכי,

"נאמר כאן זמה" ונאמר להלן זמה"!

ומה השתא אינהי לא כתיבא, זמה דידהו כתיבא!?

אמר אביי:

הכי קאמר: מנין לעשות שלשה דורות למעלה כשלשה דורות למטה?

נאמר למטה: "זמה", ונאמר למעלה: "זמה",

מה למטה שלשה דורות, אף למעלה שלשה דורות,

ומה עונש למטה כלמעלה, אף באזהרה נמי עשה למעלה כלמטה.

רב אשי אמר:

לעולם כדקתני,

ומאי "למטה" ? למטה באיסור.

5. עה, ב - עו, א

רָט"ו

אי. כיון דאמרת מניין לעשות שאר הבא הימנו כשאר הבא הימנה נימא מה היא אם אמה אסורה לו אף הוא אם אמו אסורה לו משום ערוה ואנן גבי שניות מדברי סופרים (תנן) לה ביבמות בפרק כיצד (דף כא.):

אמך היא. מיעוטא הוא:

רבא אמר. לא מבעי ליה קרא למעוטי דלא תיסק אדעתין לאתווי הא בגזירה שוה דבין למאן דאמר בכל גזירות שוות שבתורה דון מינה ומינה בין למאן דאמר וכו' לא אתיא שפיר כדמפרש ואזיל:

דון מינה ומינה. לכל דבריה נלמוד ממנה מאחר שעיקרו של דבר למדתי מחבירו אף לכל דבריה נלמוד ממנה וכן אם באת ללמוד אם אמו מאם אמה לאיסורא צריך אתה ללמוד הימנה אף לשריפה שתהא בשריפה:

בין למאן דאמר דאמרינן דון מינה ואוקי באתרה. דון עיקר הדבר ללמוד מחבירו אבל לשאר דבריו שאתה מוצא דינו מפורש בו ואתה יכול ללמוד מיניה וביה דבר מדבר ואינך צריך ללמוד מחבירו העמידנו במקומו ואל תשווהו לחבירו וכאן נמי למוד אם אמו מאם אמה לאיסורא דלא כתיבא בה בהדיא אבל לענין מיתה תעמידנה במקומה למילף שאר דידיה מיניה וביה דבר מדבר ולמוד אף אם אמו בסקילה מאמו שהיא בסקילה דהא גבי דידיה נמי אם אמה כאמה שויה לשריפה:

ולא אתיא. כדמפרש ואזיל:

מה היא בשריפה אף הוא בשריפה. כלומר מה שאר אשתו אם אמו בשריפה היא אף הוא שאר שלו אם אמו בשריפה: **איכא למיפרך.** בתחלת הדין דילפת מיניה לאיסורא:

מה להיא. לשאר אשתו דין הוא להחמיר ולאסור את אמה שכן החמיר הכתוב על אמה לשריפה ואשכחן בה צד חמור: **ועוד אמו בסקילה.** שהיא קלה אם אמו תהא בשריפה חמורה בתמיהה:

ועוד. כיון דאית לן למידן מינה ומינה מאי חזית דדיינית הכי דון הכי מה היא לא חלקת בה בין אמה לאם אמה אף הוא לא תחלוק וכו' הלכך לא אתיא לשריפה וכיון דלא מצית למילף מינה ומינה אף תחילת הדין לאיסורא לא תלמוד ולמאן דאמר נמי סקילה חמורה וליתנהו תרתי פירכי קמאי מיהו משום האי קושיא בתרייתא לא נדונם זה מזה:

איכא למיפרך. על תחילת הדין דקא ילפת לה לאיסורא אם אמו מאם אמה: **מה להיא.** לשאר אשתו דין הוא להחמיר ולאסור את אמה שכן מצינו באתו שאר צד חמור שכן אמה בשריפה:

ועוד מה היא לא חלקת בין בתה לאם אמה אף הוא וכו'. כלומר מאי חזית דכי אמרת אוקים באתרה למילף שאר דידיה מיניה וביה דבר מדבר שנאמר דאם אמו היא בסקילה כאמו כי היכי דבשאר דידיה אם אמה כאמה דילמא אוקמא באתרה ונימא דבשריפה היא כבתו כי היכי דבשאר דידיה אם אמה כבתה והא לא אפשר כיון דס"ל שריפה חמורה איכא למיפרך אמו בסקילה ואם אמו בשריפה:

אף היא. כלתה אסורה כיון דרביתת הזכרים כנקבות הוה נמי נקבות זכרים שאר אשתו כשאר ויהא אסור אף באשת חורגו ואנן הוא דאמרינן מותר אדם באשת חורגו:

["... וְאָמַר כָּאן "זְמַה",

וְנֹאמַר לְהֵלֵן "זְמַה"³¹⁸,

מִזֶּה לְהֵלֵן - בִּתְּהָ וּבֵת בִּתְּהָ וּבֵת בְּנָהּ,

אֵף כָּאן - בִּתְּהָ וּבֵת בִּתְּהָ וּבֵת בְּנָהּ".

...

אמר אביי:

הכי קאמר: מניין לעשות שאר הבא ממונו, כשאר הבא ממונה?

נאמר כאן - "זמה",

ונאמר להלן - "זמה" [.

אי, מה היא - אם אמה אסורה,

אף הוא - אם אמו אסורה!

אמר אביי:

אמר קרא: "אמה" ³¹⁹ (שם יח, ז) - משום אמו אתה מחייבו,

ואי אתה מחייבו משום אם אמו.

רבא אמר:

בין למאן דאמר: 'דון מינה ומינה',

ובין למאן דאמר: 'דון מינה ואוקי באתרה',

לא אתיא!

למאן דאמר: 'דון מינה ומינה':

מה היא אם אמה אסורה, אף הוא נמי אם אמו אסורה,

ומינה: מה היא אם אמה בשריפה, אף הוא נמי בשריפה.

למאן דאמר: 'שריפה חמורה',

איכא למיפרך: מה להיא שכן אמה בשריפה, תאמר בהוא, שאמו בסקילה!?

ועוד: אמו בסקילה, אם אמו בשריפה!?

ועוד: מה היא - לא חלקת בה בין אמה לאם אמה,

אף הוא נמי לא תחלוק בו בין אמו לאם אמו.

ולמאן דאמר: 'סקילה חמורה', מהאי קושיא לא נידונה.

ולמאן דאמר: 'דון מינה ואוקי באתרה':

מה היא - אם אמה אסורה, אף הוא נמי אם אמו אסורה,

ואוקי באתרה:

התם הוא דבשריפה, אבל הכא בסקילה, כדאשכחן באמו.

למאן דאמר: 'שריפה חמורה',

איכא למיפרך: אמה להיא, שכן אמה בשריפה, תאמר בהוא, שאמו בסקילה.

ועוד: הוא פהיא:

מה היא לא חלקתה בה בין בתה לאם אמה,

אף הוא לא תחלוק בו בין בתו לאם אמו,

ולמאן דאמר: 'סקילה חמורה', מהאי קושיא לא נידונה.

אי:

מה הוא כלתו אסורה, אף היא כלתה אסורה!

אמר אביי:

אמר קרא: "אשת בנה",

משום אשת בנה אתה מחייבו,

ואי אתה מחייבו משום אשת בנה.

³¹⁸ "ערוה אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תקח לגלות ערותה"

³¹⁹ "ערוה אביך וערוה אמך לא תגלה אמה היא לא תגלה ערותה"

דבא אמר:

בין למאן דאמר: 'דון מינה ומינה',
בין למאן דאמר: 'דון מינה ואוקי באתרה' לא אתיא.

למאן דאמר: 'דון מינה ומינה':

מה הוא כלתו אסורה, אף היא נמי פלתה אסורה,
'ומינה' - מה הוא בסקילה, אף היא נמי בסקילה.

למאן דאמר: 'סקילה חמורה' איכא למיפרד:

מה להוא שכן אמו בסקילה, תאמר בהיא, שאמה בשרפה.

ועוד: בתה בשרפה, וכלתה בסקילה!?

הוא בעצמו יוכיח,

דבתו בשרפה, וכלתו בסקילה!

אלא: מה הוא לא חלקת בו בין אמו לכלתו,

אף היא לא תחלוק בה בין אמה לכלתה,

ולמאן דאמר: 'שרפה חמורה', מהאי קושיא לא נידונין.

ולמאן דאמר: 'דון מינה ואוקי באתרה':

מה הוא כלתו אסורה, אף היא כלתה אסורה,

ואוקי באתרה

התם הוא דבסקילה, אבל הכא בשרפה, כדאשכחן באמה:

למאן דאמר: 'סקילה חמורה',

איכא למיפרד: מה להוא שכן אמו בסקילה, תאמר בהיא שאמה בשרפה!?

ועוד: מה הוא חלקת בו בתו לכלתו,

אף היא תחלוק בה בין בתה לכלתה.

ולמאן דאמר נמי: 'שרפה חמורה' מהאי קושיא לא נידונין.

רפ"י

כלתו בסקילה. בפי' ד' מיתות
(לעיל דף נ.).

איכא למיפרד. בתחילת הדין
לאוסרה:

למ"ד שריפה חמורה. ואינה
לפירכא קמייתא משום האי
קושיא בתרייתא לא נדונה
כלומר לא תילפינהו מהדדי
ואפי' לאוסרה דכיון דלא מצית
למידן מינה ומינה: ה"ג אבל
הכא בשריפה כדאשכחן באמה
דהיינו אתרה דומיא דידיה
דכלתו כאמו:

ועוד מה הוא חלקת. כלומר
מאי חזית דכי אוקמת ליה
באתרה למילף שאר דידה מיניה
וביה שריפה כאמה דומיא
דידיה דכלתו כאמו אוקמת
באתרה הכי ולמוד שאר דידיה
מיניה וביה ואימא הכי כיון
דבתה בשריפה צריכין אנו
לענוש בכלתה מיתה חמורה
מזאת ובסקילה והיינו מיניה
וביה מבתה שהיא בשריפה אתה
למד לכלתה סקילה שצריך
אתה לחלוק ולהחמיר בין בתה
לכלתה דמה הוא חלקת בו
להחמיר כלתו מבתו אף היא
וכו' והאי לאו דון מינה ומינה
הוא אלא גלויי מילתא בעלמא
היא דכי ילפת שאר דידיה
מיניה וביה יש לך להחמיר
בכלתה מבתה ואם באת לומר
כן איכא למימר דאין לך ללמוד
כן אלא להשוות כלתה לאמה כי
היכי דכלתו שוה לאמו הלכך
איכא למימר סקילה ואיכא
למימר שרפה משי"ה לא נדונה:

["בתו"].

בתו מאנוסתו - מניין?

האמר אביי:

קל וחומר: על בת בתו ענוש, על בתו לא כל שכן!?

וכי עונשין מן הדין!?

גלויי מילתא בעלמא הוא.

רבא אמר:

אמר לי רבי יצחק בר אבדימי:

אתיא "הנה" (ויקרא יח, י) "הנה" (ויקרא יח, יז),

אתיא "זמה" "זמה".

תני אבוה דרבי אבין:

"לפי שלא למדנו בתו מאנוסתו,

הוצרך הפתוב לומר: "ובת איש כהן" (ויקרא כא, ט).

אי: מה בת כהן היא בשרפה, ואין בועלה בשרפה,

אף בתו מאנוסתו היא בשרפה ואין בועלה בשרפה!

אמר אביי:

אמר קרא: "את אביה היא מחללת".

מי שמחללת את אביה, יצתה זו שאביה מחללה.

רבא אמר:

בשלמא התם אפיקתיה מדינא דבת כהן, ואוקימתה אדינא דבת ישראל,

הכא אדינא דמאן מוקמת ליה?

אדינא דפנוייה מוקמת ליה!?

בתו מאנוסתו מניין. בשאר דידיה בקרא דערות בת בנך וגוי דאוקימנא באונסין לא כתיבא בתו:

גלויי מלתא בעלמא הוא. ואין זה עונש מן הדין דהא בת בתו מקורבת דבתו היא דאתיא והיכי דמי עונש מן הדין כגון ערות אחותך בת אביך או בת אמך אין לי אלא בת אביו שלא בת אמו ובת אמו שלא בת אביו ואם באתה להביא בת אביו ובת אמו מקיין זה עונש מן הדין דהא לאו מכח קורבה דהא אתיא דזו קורבה מחמת עצמה וזו קורבה מחמת עצמה אבל הבא על בת בתו אינה קרובה לו אלא משום בתו:

אתיא הנה הנה לאיסורא. נאמר בשארו הנה ונאמר בשאר אשתו הנה מה להלן בתה כבת בתה אף כאן בתו כבת בתו ומאחר שנתרבת להיות כבת בתו אתיא לשריפה בגזירה שוה דזמה זמה כבת בתו כדאמרינן לעיל:

הוצרך הכתוב לומר ובת איש כהן. דהוה ליה למימר ובת כהן וכתוב איש לומר לך בת איש מאנוסתו שאינה בת אשתו כי תחל לזנות את אביה כלומר שזנתה מאביה בשריפה:

אי מה בת כהן. נשואה שזינתה מאחר היא בשריפה ואין בועלה בשריפה:

אף בתו מאנוסתו היא בשריפה ולא הוא. דהיא תשרף כתיב ולא הוא: רבא אמר בשלמא התם גבי בת כהן בנשואה או בארוסה משתעי קרא כדילפינן בפרק ד' מיתות כי אפיקתיה לבועל מדינא דבת כהן:

ואוקמיה אדינא. דבועל אשת איש דהא לא נפקא מכלל אשת רעהו אבל בא על בתו משום קורבא היא בין בפנויה בין בנשואה ואי מפקת לאביה מכלל דינא אחי דינא מוקמת ליה אדינא דפנויה מוקמת ליה ומפטר אפשר לומר כן השתא איהי דלא עבדא מידי מיקטלא איהו מיפטר והא קיימא לן (ב"ק דף טז:). השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה:

7. עו, א

רש"י

אל תחלל את בתך. אל תחללה בזנות:
 יכול בכהן המשיא בתו ללוי ולישראל. שמחללה ופוסלה מתרומה כל זמן היותה. תחתיו:
 במוסר בתו. לאדם לבעילת זנות שלא לשם אישות:
 תחלל. שני חלולין משמע:
 המשיא בתו לזקן. ומתוך שאינה מקבלתו מזנה היא עליו:
 זה המשהה בתו בוגרת. שמתאוה להפקירה ומזנה:

אזהרה לבתו מאנוסתו, מניין?

בשלא למה לאביו ורבא, מהיכא דנפקא להו עונש מהתם נפקא להו אזהרה, אלא לדתני אבוה דרבי אבין, מאי?

אמר רבי אילעא:

אמר קרא: "אל תחלל את בתך להזנותה"³²⁰ (ויקרא יט, כט).

מתקיף לה רבי יעקב אחוה דרב אחא בר יעקב:

האי "אל תחלל את בתך להזנותה" להכי הוא דאָתא?!?

האי מיבעי ליה לכדתניא:

"אל תחלל את בתך להזנותה" (ויקרא יט, כט) -

יכול בכהן המשיא את בתו ללוי וישך אל הכתוב מדבר?

תלמוד לומר: "להזנותה" - בחילול שבזנות הכתוב מדבר,

במוסר את בתו שלא לשם אישות!"

אם כן לימא קרא 'אל תחלל', מאי "אל תחלל"?

שמע מינה: תרתני.

ואבני ורבא האי "אל תחלל את בתך להזנותה" - מאי עבדי ליה?

אמר רבי מני:

זה המשיא את בתו לזקן.

כדתניא:

"אל תחלל את בתך להזנותה" (ויקרא יט, כט) -

רבי אליעזר אומר:

זה המשיא את בתו לזקן.

רבי עקיבא אומר:

זה המשהה בתו בוגרת."

8. עו, א-ב

רפ"י

אין לך עני בישראל. לקמן מפרש לה:
משה בתו בוגרת לאו רשע ערום הוא. שמשאה אותה בשביל מלאכה וזו היא ערמת רשע שגורם להזנותה בשביל הנאתו שאין רוצה לקנות שפחה לשמשו:
הכי קאמר איזה עני רשע ערום. שבשביל עניות מרשיע זה המשהה וכי' והכי אתמר אין לך עני רשע ערום בישראל אלא המשהה בתו בוגרת:
לפי דרכו. להנאתו:
למען ספות. לחבור כמו ספו שנה על שנה (ישעיה כט):
רוה את הצמאה. שבע בדבר עם צמא לדבר זקן וילדה זאת צמאה לתשמיש וזקן שבע וכן גדולה לקטן:
והמחזיר אבידה לכותי. השווה וחבר כותי לישראל ומראה בעצמו שהשבת אבדה אינה חשובה לו מצות בורא שאף לכותי הוא עושה כן שלא נצטווה עליהם:
רוה. עובדי כוכבים ששבעים ואינן צמאין ליוצרם צמאה זו כנסת ישראל שצמאה ותאיבה ליראת יוצרה ולקיים מצותיו:
והמכבדה. בתכשיטין נאין:
סמוך לפירקו. עדיין קטנים הם:
סמוך לפירקו שאני. דלא היינו קטן כולי האי דמשום שנה או חצי שנה לא תזנה עליו:
תקרא וה' יענה. לעיל מיניה כתיב הלא פרוס לרעב לחמך וגוי' ומבשרך אל תתעלם היינו נושא בת אחותו ומקרב את קרוביו ואוהב את שכניו נמי כמקרב את קרוביו דכתיב (משלי כז) טוב שכן קרוב מאח רחוק ומלוה סלע לעני בשעת דוחקו בכלל פרוס לרעב לחמך וכי תראה ערום:

אמר רב כהנא משום **רבי עקיבא**:
 אין לך עני בישראל, אלא: רשע ערום, והמשהה בתו בוגרת.

אטו המשהה בתו בוגרת לאו רשע ערום הוא?

אמר אביי:

הכי קאמר: איזהו עני רשע ערום?
 זה המשהה בתו בוגרת.

עו, ב

ואמר רב כהנא משום **רבי עקיבא**:
 הוי זיהיר מן היועצף לפי דרכו.

אמר רב יהודה אמר רב:
 המשיא את בתו לזקן,
 המשיא אשה לבנו קטן,
 והמחזיר אבידה לגוי,
 עליו הפתוב אומר:

"למען ספות הרזה את הצמאה. לא יאבה ה' סלח לו"³²¹ (דברים כט, יח-יט).

מיתבי:

"האוהב את אשתו כגופו,

והמכבדה יותר מגופו,

והמדריך בניה ובנותיו בדרך ישרה,

והמשיאן סמוך לפירקו,

עליו הפתוב אומר: "וידעת פי שלום אהלך ופקדת נוד ולא תחטא" (איוב ה, כד)!

"סמוך לפירקו" שאני.

תנו רבנן:

"האוהב את שכניו,

והמקרב את קרוביו,

והנושא את בת אחותו,

והמלוה סלע לעני בשעת דוחקו,

הפתוב אומר: "אז תקרא וה' יענה"³²² (ישעיה נח, ט).

³²¹ יח ויהי בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי בשדרות לבי אלך למען ספות הרזה את הצמאה. יש לא יאבה יהוה סלח לו מי אז יעשן אף ה וקנאתו פאיש ההוא ורבצה בו פל האלה הפתובה בספר הזה ומחה ה' את שמו מתחת השמים
³²² "הלוא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערום וכסיתו ומבשרך לא תתעלם... אז תקרא וה' יענה"

9. עו, ב

רפ"י

אתה. משמע ליה לר' ישמעאל את האחת מהן שכן בלשון יוני קורין לאחת הינא וה"ק קרא ואיש אשר יקח את אשה זו אשתו והדר את אמה באש ישרפו אותו ואת חמותו:

ר"ע אומר אותו ואת שתייהן. מפרש ליה הש"ס ואזיל במאי קא מיפלגי הא ודאי לשרוף את אשתו לא קאמר ר"ע:

משמעות דורשין. לשון משמעות המקרא דורשין:

לר' ישמעאל אתהן חדא הוא. ואחמותו קאי ואם חמותו מדרשא דזמה אתיא כדאמר לעיל מנין לעשות למטה כלמעלה וכו':

לר"ע אתהן תרתי משמע. חמותו ואם חמותו וה"ק ישרפו אותו ואתהן הן שתי אמהות כגון לקח את אשה ואת אמה ואם אמה:

רבא אמר חמותו שבא עליה חתנה לאחר מיתת בתה איכא בינייהו. אבל אם חמותו לתרווייהו מדרשא אתיא:

ר' ישמעאל סבר חמותו לאחר מיתה בשריפה. כמחיים דה"ק קרא אפי' אין מתקיימת אלא אחת מהן תשרף דהא ודאי אאשתו לא קאמר קרא דתשרף:

ר"ע סבר. אתהן שתייהן משמע וה"ק אם אשתו קיימת תשרף חמותו ואם לאו אין כאן עונש שריפה אלא איסור ארוור שוכב עם חותנתו:

תנו רבנן:

"אתו ואתהן"³²³ (ויקרא כ, יד) -

אותו ואת אחת מהן,

דברי רבי ישמעאל.

רבי עקיבא אומר:

אותו ואת שתייהן."

מאי בינייהו?

אמר אביי:

משמעות דורשים איכא בינייהו.

רבי ישמעאל סבר: "אתו ואתהן" - "אותו ואת אחת מהן",

שכן בלשון יוני קורין לאחת - "הינא",

ואם חמותו - מדרשא אתיא

רבי עקיבא סבר: "אתו ואתהן" - "אותו ואת שתייהן".

ואם חמותו - הקא כתיבא.

רבא אמר:

חמותו לאחר מיתה איכא בינייהו,

רבי ישמעאל סבר: חמותו לאחר מיתה בשרפה.

ורבי עקיבא סבר: איסורא בעלמא.

³²³ "ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זימה הוא באש ישרפו אותו ואתהן ולא תהיה זימה בתוכם"

כ"י

מתני'

כבש. פרמי"ר בלע"ז או חזו ראשו של חבירו ותוקפו במים כדי שלא יוכל להרים ראשו וננער ומת:

שיסה. גירה:

השיך. שאחז את הנחש בידו והוליכו והגיע שיני נחש בידו של חבירו פלוגתא דרבי יהודה ורבנן מפרש בגמ':

גמ'

לא נאמר יד בברזל. כמה שנאמר (במדבר לה) באבן יד בכלי עץ יד משמע שיש בה מלא אחיזה דבעינן שיעורא אבל בברזל כתיב ואם בכלי ברזל הכהו:

שהברזל ממית בכל שהוא. על ידי תחיבה שתוחב לו מחט בושט או בלבו: דברזיה מיבריז פונשי"ט בלע"ז אבל הכהו לארכו דרך הכאה שיעורא בעי:

מתניתין

ואלו הנהרגין: רוצח,

ואנשי עיר הנדחת.

רוצח שהכה את רעהו באבן,

או בברזל,

וקבש עליו לתוך המים,

או לתוך האור,

ואינו יכול לעלות משם, ומת - חייב.

דחפו לתוך המים,

או לתוך האור,

ויכול לעלות משם, ומת - פטור.

שיסה בו את הכלב,

שיסה בו את הנחש - פטור.

השיך בו את הנחש:

רבי יהודה - מחייב,

וחכמים פוטרין.

גמרא

אמר שמואל:

מפני מה לא נאמרה 'יד' בברזל?

שהברזל ממית בכל שהוא.

תניא נמי הכי:

"רבי אומר:

גלוי וידוע לפני מי שאמר: "זהו העולם" - שהברזל ממית בכל שהוא,

לפיכך לא נתנה תורה בו שיעור".

והני מילי דברזיה מיברז.

11. ע"ב

רש"י

"וּכְבַשׁ עָלָיו לְחוּךְ הַמַּיִם"

אף על גב דלאו איהו דחפו. אלא
 שנפל מעצמו ובא זה וכבש עליו
 ולא נתנו להרים ראשו:
שיכול לעלות משם. אדם אחר
 כיוצא בזה ושעה גרמה לו:
פטור. הדוחף דלא עביד שיעור
 מיתה:

רישא - רבותא קא משמע לן,
 וסיפא - רבותא קא משמע לן.

'רישא רבותא קא משמע לן' - אף על גב דלאו איהו דחפו, כיון דאין יכול לעלות משם ומת חייב.
 'סיפא רבותא קא משמע לן' - אף על גב דדחפו, כיון דיכול לעלות משם ומת - פטור.

12. עו, ב - עז, א

רפ"י

או לרבות את המצמצם. היינו כובש שצמצמו שם שלא יקום: נזקין עשה בו אונס כרצון. היכא דעביד בידים ואפי' ישן כדיליף בב"ק (דף רו:): פצע תחת פצע לחייב על השוגג כמזיד וכו': רב אחא פוטר. דגרמא בעלמא הוא דשמשא קטליה: מות יומת המכה וכו'. סיפיה דקרא דלעיל או באיבה דרבינן מצמצם וכתוב רוצח הוא מיעוטא למעוטי נזקין:

"כָּבֵשׁ" - מַנְלוֹ?

אמר שמואל:

דאמר קרא: "או באיבה"³²⁴ - לרבות את המצמצם.

ההוא גברא דמצמצמא לחיותא דחבריה בשימשא, ומתה, רבינא: מחייב, רב אחא בר רב: פטר.

"רבינא מחייב" - קל וחומר:

ומה רוצח שלא עשה בו שוגג כמזיד, ואונס כרצון, חייב בו את המצמצם.

נזקין שעשה בהן שוגג כמזיד ואונס כרצון, אינו דין שחייב בהן את המצמצם! עז, א

רב אחא בר רב: פוטר.

אמר רב משך שיא:

מאי טעמא דאבוי דאבא דפוטר?

אמר קרא: "מות יומת המכה רצח הוא" (במדבר לה, כא).

ברוצח - הוא דחייב לן מצמצם,

בנזקין - לא חייב לן מצמצם.

³²⁴ "או באיבה הכהו בידו יומת מות יומת המכה רצח הוא" (שם, כא)

13. עז, א-ב

רפ"י

כפתו ומת ברעב. דבשעה שכפתו אין כאן דבר הריגה והרעב בא מאליו והולך וחזק לאחר זמן כל שעה ולא דמי לצמצם במים ובאור דההורג מזומן :

סוף חמה לבא פטור. כלומר אם לא היתה שם חמה בשעה שכפתו אבל סוף לבא כאן וזה לא יכול לעמוד וסופו למות פטור שלא היה ההורג מזומן להריגה וגרמא הוא ואין דינו מסור לבית דין אלא לשמים :

כפתו לפני ארי פטור. דאי נמי לא היה כפות לא היה יכול להציל עצמו מן הארי. בכולהו גרסינן אמר רבא :

הני אזלי והני אתו. ולא מת על ידי יתושים הראשונים שהיו מוכנים שם שכמה כתות עברו עליו :

כפה עליו גיגית. ומת בהבלא :
או שפרע עליו מעזיבה. וזה היה ישן ונכנסה שם הצינה פטור שההורג בא לאחר זמן :

בביתא דשישא. שסתום ביותר ואין הבל האור והנר יכול לצאת ממנו :

טעמא דאדליק ליה שרגא. שזמן את ההורג :

הא לא אדליק ליה שרגא. ומת בהבל פיו דומיא דכפה עליו גיגית פטור :

בשעתיה. מיד בשעת כפייה מתחיל ואח"כ הולך וחזק :

אמר רבא:

כפתו ומת ברעב - פטור.

ואמר רבא:

כפתו בחמה ומת, בצינה ומת - חייב, סוף חמה לבא, סוף צינה לבא - פטור.

אמר רבא:

כפתו לפני ארי - פטור,

לפני יתושים - חייב.

רב אשי אמר:

אפילו לפני יתושים נמי - פטור,

הני - אזלי,

והני - אתו.

איתמר:

כפה עליו, גיגית, ופרע עליו מעזיבה,

רבא ורבי זירא:

חד אמר: חייב,

וחד אמר: פטור.

תסתיים דרבא הוא דאמר פטור,

דאמר רבא:

כפתו ומת ברעב - פטור.

אדרבה תסתיים דרבי זירא הוא דאמר פטור,

דאמר רבי זירא:

האי מאן דעייליה לחבריה בביתא דשישא, ואדליק ליה שרגא, ומת - חייב.

טעמא ד"אדליק ליה שרגא",

הא לא אדליק ליה שרגא - לא!

עז, ב אמרי: התם - בלא שרגא לא מתחיל הבלא. ^בשעתיה,

הכא - בלא שרגא נמי מתחיל הבלא בשעתיה.

ואפילו הוא. הדוחף עצמו:
קדם וסלקו. קודם נפילתו של זה פטור:

בעידנא דשדייה יכול לעלות הוא. ופטור על הדחייה ומשום סלוק לא מצית לחיוביה דגרמא בעלמא הוא:

ואפילו הוא קדם. הזורק את החץ ורץ לאחור זריקת החץ קודם שיגיע החץ לחבירו ונטל התריס הימנו:

סמנין. הראויין לרפאותו:
בידו. של הרוג:

הלכך. כיון דאם יש שם סמנין הראויין לרפאותו בידו פטרת ליה אפי' אינם בידו אלא שמצויין בשוק לקנות בשעת זריקה הרי אלו כאלו הן בידו ופטור ואפילו לא נמצאו לאחור מכאן:

נזדמנו לו סמנין. למוכה אחר המכה ולא קנאן ולא ריפא עצמו:

מהו. מי אמרינן הרי היה יכול להתרפאות או דילמא כיון דבשעת זריקה לא הוי סמנין מיחייב דהא מכת מות הוא:

הרי יצא מב"ד זכאי. כלומר הואיל וקודם עמדו בדין מצאו לו זכות אין לנו לחייבו:

זרק צרור בכותל. ונתכוין להרוג את חבירו וזרק צרור והכה בכותל בכח וחזרה מכחו לאחוריי והרגו חייב דהא נמי כחו הוא:

כגון אלו המשחקין בכדור שהרגו. רגילין תינוקות להכות הכדור בכותל בכח כדי שתחזור לאחוריה הרבה ולאחר שזורק הוא רץ וחבירו אוחו את הכדור ומכה אותו בה אם יכול לכוון ההוא דזרק בכותל אשמעינן תנא דאם נתכוין שתהרוג את חבירו בחזרתה לאחוריה ויש בו כדי להמית חייב:

(סימן: סול"ם תרי"ס סמני"ן, בכות"ל).

אמר רבא:

דחפו לבור וסולם בבור, ובא אחר וסילקו, ואפילו הוא קדם וסילקו - פטור, דבעידנא דשדייה יכול לעלות הוא.

אמר רבא:

זרק חץ, ותריס בידו, ובא אחר ונטלו, ואפילו הוא קדם ונטלו - פטור. דבעידנא דשדייה ביה מיפסק פיסקיה גי'יה.

אמר רבא:

זרק בו חץ, וסמנין בידו, ובא אחר ופיזרן, ואפילו הוא קדם ופיזרן - פטור. דבעידנא דשדא ביה יכול להתרפאות הנה.

אמר רב אשי:

הלכה, אפילו בשוק.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:
נזדמנו לו סמנין - מהו?

אמר ליה:

הרי יצא מבית דין זכאי!

ואמר רבא:

זרק צרור בכותל וחזרה לאחוריה והרגה - חייב.

ותנא תונאי:

"כגון אלו המשחקין בכדור שהרגו,

במזיד - נהרגין,

בשוגג - גולין".

"בשוגג גולין"? פשיטא!

"במזיד נהרגין" איצטריד ליה,

מהו דתימא התראת ספק היא - מי יימר דהדרה?
קא משמע לן.

15. עז, ב

רפ"י

כגון אלו המשחקין בכדור שהרגו תוך ד' אמות פטורין. אם היה המוכה עומד בתוך ארבע אמות של כותל ולא הספיקה לחזור ד' אמות עד שמצאתו והרגתו פטור הזורק מגלות:

חוץ לד' אמות חייב. גלות: **אי דניחא ליה.** (שלא) שתחזור יותר:

אפי' פורתא נמי. ליחייב גלות דהא הרג בשוגג וטעמא ליכא למיפטריה:

ואי לא ניחא ליה. שתחזור כל כך:

אפי' טובא נמי. יותר מד' אמות ליפטר דלא נתקיימת מחשבתו דאמר מר (מכות דף ז':) ואשר לא צדה פרט למתכוין לזרוק שתיים וזרק ד' אלמא כיון דלא ניחא ליה דניזיל לא:

סתם משחקין בכדור כמה דעייילי. ומקרבי לכותל בשעה שזורקין מינח ניחא ליה כדי שתחזור הרבה הלכך בציר מד' אמות לא ניחא ליה דתיזיל אית דמפרשי האי חייבין ופטורין ממיתה וכגון שהתרו בו:

דכי האי גוונא. שחזרה לאחוריה מכח זריקתו חשיב להו כחו:

המקדש. מי חטאת באפר נתינת אפר על המים קרי קידוש כדתנן במסכת פרה (פרק ו' מ"ב) (הרי קודש) צף על המים:

ואח"כ נפל לשוקת. אבן חלולה שהמים נכנסין בו מן המעין דרך נקב שפופרת דכתיב (במדבר יט) מים חיים אל כלי שתהא חיותן בכלי וקא ס"ד דהאי נפל דקתני כגון שנפל על ידו בכח או על הצד כלומר על צד הכלי ומשם ניתו בכח לשוקת וקתני דפסול: **בשותת.** לא ניתו מכח נפילה ראשונה אלא מעצמו חזר ושתת מידו לשוקת שותת כמו (בררות דף כב:) מים שותתין על ברכיו קולי"ר בלע"ז שאינו ניתו למרחוק אלא נופל ויורד כנגדו: **והזה עליה.** ונתכוון להזות עליה לטהרה מטמא מת וההזיה נראית עליה אבל ספק על המחט נפל ההזיה כשיוצאת מידו ספק על החרס הזה תחלה:

ומיצה עליה. כלומר ומן החרס חזרה ונתזה עליה וקתני פסולה אלמא לאו כחו היא:

מצא אתמו. לאו לשון מצוי דהוה התזה קתני אלא לשון מציאה כלומר ההזאה נמצאת עליה ואין ידוע אם בתחלה הזה עליה או חזר מכח היתו או שמא לא זה ולא זה אלא על החרס הזה והיה מדרון והלכה ההזאה על המחט דליכא כחו כלל:

תני רב תחליפא בר מערבא קמיה רבי אבהו: **"כגון אלו המשחקין בכדור שהרגו, תוך ארבע אמות - פטור, חוץ לארבע אמות - חייב."**

אמר ליה רבינא לרב אשי: היכי דמי?

אי דקא ניחא ליה - אפילו פורתא נמי!
אי דלא ניחא ליה - אפילו טובא נמי לא!

אמר ליה:

סתם משחקין בכדור כמה דעייילי טפי מינח ניחא ליה.

למימרא דכהאי גוונא כחו הוא?!
ורמינהי:

"המקדש, ונפל קידוש על ידו או על הצד, ואחר כך נפל לשוקת - פסול" (פרה ו, א)!

הכא במאי עסקינן?
בשותת.

תא שמע:

"מחט שהיא³²⁵ נתונה על החרס והזה עליה, ספק על המחט,

ספק על החרס הזה ומיצה עליה - הזאתו פסול" (פרה יב, ב)!

אמר רב חיננא בר יהודה משמיה דרב: **"מצא" איתמו.**

16. עז, ב - עח, א

רפ"י

דכפתיה. קשר ידיו ורגליו על שפת הים:

ואשקיל עליה בידקא דמיא. הפנה את מרוצת המים עליו:

גידיה דידיה הוא. הן הן חציו והרי הוא כזרק בו חץ וכדמפרש ואזיל שהמים באים בכח ראשון עליו מיד כגון שהניחו סמוך לשפת הים והשפה מדרון:

בכח ראשון. כשפינה להם דרך לצד זה מיד נפלו עליו דהוי כחו:

אבל בכח שני. שהניחו רחוק קצת ולא נפלו המים מיד בצאתו מגדרותיהן עליו אלא לאחר מכאן הלכו על המקום שהוא שם גרמא הוא ולא מכחו:

והלכה לצדדין. דרך נפילתה שלא נפלה כנגדו אלא כשהיא חוזרת לארץ היתה מתרחקת לצדדין אבל אם נפלה נוכחה והרגה פטור דלאו כחו הוא אלא היא חוזרת לארץ מאליה:

תיזיל לעיל. דהא כלפי מעלה זרקה כנגדו ולא לצדדין:

אי לאו כחו תיזיל לתחת. תפול מיד כנגדה ולא לצדדין:

אלא כח כחוש הוא. אינו כחו חזק אלא קצת כחו יש כאן והאי דלא אזלה לעיל משום שכלה כח חוזק הזריקה והאבן חוזרת לארץ אבל עדיין הולכת היא ממקצת כחו: ה"ג ר' יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב וכו':

אמר רב פפא:

האי מאן דכפתיה לחבריה, ואשקיל עליה בידקא דמיא - גירי דידיה הוא, ומיחייב.

הני מילי בכח ראשון, בכח שני - גרמא בעלמא הוא.

ואמר רב פפא:

זרק צרור למעלה והלכה לצדדין, והרגה - חייב.

אמר ליה מר בר רב אשי לרב פפא:
מאי טעמא?

משום דכחו הוא.

אי כחו - תיזיל לעיל!

עח, א ואי לאו כחו הוא תיזיל לתחת!

אלא, כח כחוש הוא.

17. עה, א

רש"י

עד דאיכא כל נפש. וכיון דמתחילה סייעו הראשונים בהריגתו ליכא כולה נפש במכת האחרון:

כל דהוא נפש. אפי' מקצתה ומיהו היכא דהכהו בבת אחת לא קטלינן לכלהו דאיש כי יכה אמר רחמנא ולא שנים שהכהו:

הכל מודים בהורג את אדם טריפה. כגון נקב הוושט או קרום המוח:

שהוא פטור. מדלא אפליגו ביה שמע מינה כיון דניכרים חתיכת סימנין חיותו גברא קטילא חשיב ליה:

בגוסס בידי שמים. ובא אחר והרגו הכל מודים שחייב דלא איתעביד ביה מעשה ברישא והרי הוא כחי:

בגוסס בידי אדם. כגון זה שקרוב למות מחמת המכות אלא לא עשאוהו הראשונים טריפה:

מחתכי סמנין. סימן חיותא: כל נפש להביא וכו'. דמשמע כל דהוא נפש: שהוא חייב. האחרון:

תנו רבנן:

"הנוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות, ומת, בין בבת אחת, בין בזה אחר זה - פטורין. רבי יהודה בן בתירא אומר: בזה אחר זה - האחרון חייב, מפני שקירב את מיתתו".

אמר רבי יוחנן:

ושניהם, מקרא אחד דרשו: "ואיש מי יכה כל נפש אדם"³²⁶ (ויקרא כד, יז), רבנן סברי: "כל נפש" - עד דאיכא כל נפש, ורבי יהודה בן בתירא סבר: "כל נפש" - כל דהוא נפש.

אמר רבא:

הכל מודים: בהורג את הטריפה - שהוא פטור, בגוסס בידי שמים - שהוא חייב. לא נחלקו אלא: בגוסס בידי אדם. מר מדמי ליה: לטריפה, ומר מדמי ליה לגוסס בידי שמים.

מאן דמדמי ליה לטריפה, מאי טעמא לא מדמי ליה לגוסס בידי שמים?

גוסס בידי שמים - לא איתעביד ביה מעשה, האי איתעביד ביה מעשה.

ומאן דמדמי ליה לגוסס בידי שמים, מאי טעמא לא מדמי ליה לטריפה?

טריפה - מחתכי סימנים,

הא - לא מחתכי סימנים.

תני תנא קמיה דרב ששת:

"ואיש מי יכה כל נפש אדם" (ויקרא כד, יז) - להביא המנפה את חבירו ואין בו כדי להמית, ובא אחר והמיתו - שהוא חייב".

"אין בו כדי להמית" - פשיטא!

אלא: "יש בו כדי להמית, ובא אחר והמיתו - שהוא חייב".

וסתמא רבי יהודה בן בתירא.

כ"י

ובערת הרע. והרי ראוהו רוצח:
שלא בפני ב"ד. ואתה בא לחייבו על פי עדים פטור דאין עדותן עדות דהויא עדות שאי אתה יכול להזימה לקיים בה דין הזמה שאם הוזמו אין נהרגין דגברא קטילא בעו למיקטל:

את הטריפה. אדם טריפה ורבעו חבירו במשכב זכור:
חייב. דהא איכא הנאה:
כמאן דמשמש מת. רובע את המת:

והא אית ליה הנאה. אבל רובע את המת ליכא הנאה שעבר חמימותו ולחלחותו ונצטנן:
עדי טריפה. שהן עצמן טריפה:
שהוזמו נהרגין. דכתיב ובערת הרע מקרבך:

לפי שאינן בזוממי זוממין. בדין זוממי זוממין אותם שהזימום ואמרו להם באותה שעה עמנו הייתם אם היו באין שנים אחרים ומזימין אותם לומר היאך אתם מזימין את אלו והרי אתם עמנו הייתם במקום פלוני אין הזוממין שנמצאו עכשיו זוממין נהרגין משום דגברא קטילא בעי למיקטל הלכך כי לא אתזמו נמי לא מקטלי הנך טריפה אפומייהו דהוה ליה עדות שאי אתה יכול להזימה ולא מקטלי ולרבא כיון דעדות זוממין חדוש הוא אע"ג דהוי עדות שאי אתה יכול להזימה מקטלי:

זוממי זוממין. המזימין את הראשונים כשהן נעשו זוממין הוה להו זוממין של זוממין קמאי כל עדות זומם קרו זוממי של נדון כדאמרינן זוממי בת כהן באלו הן הנחנקין (לקמן דף ד:):

וגם בעליו יומת. כלו כמיתת בעלים (בסנהדרין דף ב.) כך מיתת השור ולהא מילתא נמי מקשינן להו דכיון דאילו קטיל מריה שלא בב"ד לא מקטיל על פי עדים כדאמרינן לעיל שורו נמי לא מקטיל:

כיון דאילו הוה בעלים טריפה. דכוותיה לא הוי מקטיל שור טריפה נמי לא מקטיל דהא למיתת בעלים הוקש:

אמר רבא:

ההורג את הטריפה - פטור.
וטריפה שהרג: בפני בית דין - חייב,
שלא בפני בית דין - פטור.

"בפני בית דין" - מאי טעמא חייב?

דכתיב: **"ובערת הרע מקרבך"** (דברים יג, ו),

"שלא בפני בית דין - פטור"

דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה,
וכל עדות שאי אתה יכול להזימה - לא שמה עדות.

ואמר רבא:

הרובע את הטריפה - חייב.
טריפה שרבע: בפני בית דין - חייב,
שלא בפני בית דין - פטור.

"בפני בית דין - חייב",

דכתיב: **"ובערת הרע מקרבך"** (דברים יג, ו),

"שלא בפני בית דין - פטור" - דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה.

הא תו למה לי?

היינו הך!

"הרובע את הטריפה" - איצטריכא ליה,

מהו דתימא: ליהוי כמאן דמשמש מת, וליפטר,
קא משמע לן דמשום הנאה הוא, והא אית ליה הנאה.

ואמר רבא:

עדים שהעידו בטריפה, והוזמו - אין נהרגין.
עדי טריפה, שהוזמו - נהרגין.

רב אשי אמר:

אפילו עדי טריפה שהוזמו - אין נהרגין,
לפי שאינן בזוממי זוממין.

ואמר רבא:

שור טריפה שהרג - חייב,
ושור של אדם טריפה שהרג - פטור.

מאי טעמא?

אמר קרא: **"השור יסקל וגם בעליו יומת"** (שמות כא, כט),

כל היכא דקרינא ביה **"וגם בעליו יומת"** קרינן ביה **"השור יסקל"**,
וכל היכא דלא קרינן ביה **"וגם בעליו יומת"** - לא קרינן ביה **"השור יסקל"**.

רב אשי אמר:

אפילו שור טריפה נמי שהרג - פטור.

מאי טעמא?

כיון דאילו בעלים הוו פטירי, שור נמי פטור.

19. עה, א

רפ"י

שיסה. גירה:
השיך. שאחז הנחש והוליכו
 והשיך הנחש בבשרו:
בין שיניו עומד. והרי הוא
 כתוקע סכין בבטנו דלאו גרמא
 הוא שהרי כלי משחיתו בידו:
מכיש בסייף. כדין רוצח:
מעצמו מקיא. בנשיכתו
 וכשהשיכו זה עדיין אין בו כדי
 להמית לפיכך גרמא בעלמא
 הוא אף על פי שיודע שסופו
 להקיא מיהו לאו מכחו מיית:
לפיכך נחש בסקילה. כדין שור
 שהמית דכל בהמה וחיה כשור
 הן אלא שדבר הכתוב בהוה:

**"שיסה בו את הנבל,
 שיסה בו את הנחש - פטור.**

השיך בו את הנחש:

רבי יהודה - מחייב,

וחכמים פוטרין."

אמר רב אחא בר יעקב:

כשתמצא לומר,

לדברי רבי יהודה ארס נחש בין שיניו הוא עומד,

לפיכך, מכיש - בסייף,

ונחש - פטור.

לדברי חכמים:

ארס נחש, מעצמו הוא מקיא,

לפיכך נחש - בסקילה,

והמכיש - פטור.

מתניתין

המכה את חברו, בין באבו,
בין באגרוף,
ואמדוהו למיתה,
והיקל ממה שהיה,
ולאחר מבאן הכביד ומת - חייב.
רבי נחמיה אומר: פטור,
שדגלים לדבר.

גמרא

תנו רבנן:

"את זו דרש רבי נחמיה:

"אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה"³²⁷ (שמות כא, יח-ט),

וכי תעלה על דעתך שזה מהלך בשוק, וזה נהרג?
אלא שאמדוהו למיתה,
והיקל ממה שהיה,
ולאחר כך הכביד ומת - שהוא פטור."

ע"ב,

ורבנן,

האי "ונקה המכה" מאי דרשי ביה?

מלמד שחובשין אותו.

ורבי נחמיה, חבישה מנא ליה?

יליף ממקושש³²⁸ (במדבר טו, לד).

ורבנן נמי לילפי ממקושש!

מקושש בר קטלא,

ומלשה לא הוה ידע קטליה במאי.

לאפוקי האי דלא ידעינן אי בר קטלא הוא, אי לאו בר קטלא הוא!

ורבי נחמיה?

יליף ממגדף, דלא הוה ידע אי בר קטלא הוא, וחבשוהו.

ורבנן?

מגדף הוראת שעה היתה.

כדתניא:

"יודע היה משה רבינו שהמקושש במיתה,

שנאמר: "מחלליה מות יומת"³²⁹ (שמות לא, יד),

אלא לא היה יודע באיזו מיתה נהרג,

שנאמר: "מי לא פרש"³³⁰ (במדבר טו, לג-לד),

אבל מגדף לא נאמר בו אלא "לפרש להם על פי ה'"³³¹ (ויקרא כד, ב),

שלא היה משה יודע אם הוא בן מיתה כל עיקר אם לאו."

מתני'
ואמדוהו למיתה. בית דין אבל
אמדוהו תחילה לחיים אפילו
לרבנן פטור כדלקמן:
והיקל ממה שהיה. וחזרו
ואמדוהו לחיים:
שרגלים לדבר. שלא מת מחמת
מכה זו שהרי היקל:

גמ'

על משענתו. מתרגמין על
בורייה שנתרפא לגמרי ונשען על
כחו:

וכי תעלה על דעתך. למה לי
למימר ונקה המכה ממיתה:

אלא זה שאמדוהו. מתחילה
למיתה ובא הכתוב ללמדך שאם
יקום מן המשכב והתהלך בחוץ
ואמדוהו למשענת חיים ונקה
המכה ואפי' מת לאחר מכן
שחזר והכביד:

ורבנן האי ונקה המכה מלמד
שחובשין אותו. אם אמדוהו
למיתה חובשין את המכה שלא
יברח עד שנראה אם ימות אם
לאו להכי אתי ונקה המכה
דמשמע לכשיקום ונקה מכלל
דעד השתא חבוש הוא:

יליף ממקושש. דכתיב (במדבר
טו) ויניחו אותו במשמר:

מקושש בר קטלא הוא. פשיטא
ליה למשה דבר קטלא הוא
כדאייתי לקמן בברייתא יודע
היה משה רבינו שהמקושש
במיתה שהרי כבר נאמר בתורה
מחלליה מות יומת אבל לא היה
יודע באיזו מיתה יומת רבנן
סבירא להו כמאן דאמר לא
בעינן שיודיעוהו בהתראתו
באיזה מיתה נהרג:

דלא היה יודע אי בר קטלא הוא
אי לא. כדמפרש לקמן אבל
מגדף לא נאמר בו אלא לפרש
וכו':

הוראת שעה היתה. אי לא כתב
חבישה דהכא מחבישה דהתם
לא הוה גמרינן דהוראת שעה
היתה שהרי לא נצטוו מתחילה
על אותה חבישה ומעצמם עשו
דכיון דלא נאמר בו מיתה
מתחילה מה ספק היה להם
להטיל עליו ספק מיתה
ולחבושו:

כדתניא. סיעתא להא דאמר
לעיל מקושש לא נסתפקו עליו
אלא באיזה מיתה יומת אבל
מגדף לא היו יודעין שהיה חייב
מיתה:

מה יעשה לו. משמע בר עשייה
הוא אבל לא היו יודעין מהו:
לפרוש להם. ולא כתוב מה
יעשה משמע כל דינו היו צריכין
לפרש להם:

³²⁷ יח וכי וריבן אנשים והקה איש את רעהו באבן או באגרף ולא ימות ונפל למשקב. יט אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקה המכה רק שבתו

יתן ורפא ורפא

³²⁸ ויניחו אותו במשמר מי לא פרש מה יעשה לו

³²⁹ ושמרתם את השבת מי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת מי כל העשה בה מלאכה ונקרתה הנפש ההוא מקרב עמיה

³³⁰ לג ויקריבו אותו המצאים אותו מקושש עצים אל משה ואל אהרן ואל כל העדה. לד ויניחו אותו במשמר מי לא פרש מה יעשה לו

³³¹ ויניחוהו במשמר לפרש להם על פי ה'

רפ"י

בשלמא לר' נחמיה. דאמר ונקח המכה לאמדוהו למיתה והקל וחזר והכביד אתא היינו דכתיבי תרי קראי יתירא לאומדנא דאם בא ללמדנו שהחובל בחבירו חייב בריפוי ושבט כדמסיק שבתו יתן וגוי נכתוב והכה את רעהו באבן או באגרוף ונפל למשכב שבתו יתן ורפא ירפא ולא ימות יתירא הוא למדרש וכן אם יקום והתהלך בחוץ:

חד אמדוהו למיתה וחיה. דלא תימא הואיל ויצא מב"ד חייב נקטליה דהא דהדר חיי חס רחמנא עליה להכי אתא ולא ימות כלומר והכה איש וגוי ולא ימות כמה שאמדוהו אלא נפל למשכב שבתו יתן ממון ולא מיתה או אם יקום והתהלך בחוץ לאחר שאמדוהו למיתה ונקח המכה אפילו חזר והכביד ומת:

אלא לרבנן. דאמרי לחבישה אתא תרי אומדני למה לי לכתוב ולא ימות ונפל למשכב ונקח המכה שבתו יתן ושמעינן מינה אמדוהו למיתה וחיה ממון יתן ולא מיתה ומונקה המכה יתירא שמעינן דכשיבורר לנו שלא ימות הוא ונקח המכה מכלל דעד השתא חבוש הוא:

חד אמדוהו למיתה וחיה וחד אמדוהו לחיים ומת. ואיפכא דרש להו ולא ימות דרשי ליה לאמדוהו לחיים ומת והכי משמע ולא ימות אם אמדוהו תחלה שלא ימות אפי' מת לאחר מכאן שבתו יתן ורפא ירפא יתן האומד שאמדוהו לכמה חליו עולה ושבטו ורפואתו שכך היו אומדין אותו כשהיה נאמד לחיים ואם אמדוהו למיתה ואח"כ יקום והתהלך בחוץ שלא מת שבתו יתן אבל אמדוהו מתחילה למיתה ויצא מב"ד חייב וסוף דבר מת אע"פ שהקל באמצע לא פטריה רחמנא:

שהרי יצא מב"ד זכאי. והא נפקא לן מצדיק אל תהרוג בפרק אחד דיני ממונות (לעיל דף לג:) מנין ליוצא מב"ד זכאי ואמר אחד יש לי ללמד עליו חובה שאין מחזירין אותו שנאמר וצדיק אל תהרוג:

פוטרין אותו. ממיתה ונותן חמשה דברים:

אומד שני לממון. כמה ראוי לשכב מחולו זה ולכמה יעלה שבתו ורפואתו:

אומד האמצעי. היינו אומד שני:

אין אומד אחר אומד. לחשב כיוצא מב"ד זכאי ולהפטר אם לאחר מכאן הכביד ומת אלא בתר מעשה דהשתא אזלינן דהואיל והכביד ומת חייב המכה מיתה:

אמדוהו למיתה אומדין אותו לחיים. אם ראינו שהקל ולא אמרינן הואיל ויצא מב"ד חייב הרי זה יהרג:

לחיים אין אומדין אותו למיתה. לומר טעינו באומד ראשון ולחייבו לזה שהרי יצא מב"ד זכאי ואמרינן מחמת חולי אחר שבא עליו הכבידה המכה:

נותן נזק וצער ליורשין. והוא הדין לרפוי ושבט ובשת דהא בתר אומד האמצעי אזלינן ולכולהו אמדוהו אלא לאו אורחיה דתנא למחשב כרוכלא:

אימתי משלם. [כלומר] מאיזו שעה אומדין אותו כשהקל:

משעה שהכהו. אומדין כמה היה יפה קודם הכאה וכמה היה יפה אחר הכאה ולא אמרינן הואיל ועד השתא לא אמדינן [ליה] אלא למיתה והשתא הוא דאמדינן ליה לממון נאמדיה כדקאי השתא והרי הוקל ומפסדינן ליה לניזק:

וסתמא כרבי נחמיה. והך סתמא כרבי נחמיה מוכחא דפטר ליה ממיתה אף על פי שהכביד ומת:

בשלמא לרבי נחמיה היינו דכתיבי תרי אומדני³³² (שמות כא, יח-ט).

חד - אמדוהו למיתה וחיה,

וחד - אמדוהו למיתה, והקל כמה שהיה, אלא לרבנן תרי אומדני למה לי?

חד - אמדוהו למיתה וחיה,

וחד - אמדוהו לחיים ומת.

ורבי נחמיה?

אמדוהו לחיים ומת לא צריך קרא,

שהרי יצא מבית דין זכאי.

תנו רבנן:

"המכה את חבירו, ואמדוהו למיתה, וחיה - פוטרין אותו.

אמדוהו למיתה והקל כמה שהיה - אומדין אותו אומד שני לממון.

ואם לאחר מכן הכביד ומת - הלך אחר אומד האמצעי,

דברי רבי נחמיה.

וחכמים אומרים:

אין אומד אחר אומד."

תניא אידך:

"אמדוהו למיתה - אומדין אותו לחיים.

לחיים - אין אומדין אותו למיתה.

אמדוהו למיתה והקל כמה שהיה - אומדין אותו אומד שני לממון,

ואם לאחר כן הכביד ומת - משלם נזק וצער ליורשים.

מאימתי משלם?

משעה שהכהו."

וסתמא כרבי נחמיה.

³³² יח וזי ידבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרף ולא ימות ונפל למשכב. יש אם יקום והתהלך בחוץ על משענתו ונקח המכה רק שבתו יתן ורפא ירפא

מתניתין

נתכוין להרוג: את הבהמה, והרג את האדם,
לגוי והרג את ישראל,
נפלים והרג את בן קיימא -

פטור.

נתכוין להכות: על מתניו, ולא היה בה כדי להמיתו על מתניו,
והלכה לה על לבו, והיה בה כדי להמיתו על לבו, ומת - פטור.

עט, א

נתכוין להכות: על לבו, והיה בה כדי להמית על לבו,
והלכה לה על מתניו ולא היה בה כדי להמית על מתניו, ומת - פטור.

נתכוון להכות: את הגדול, ולא היה בה כדי להמית הגדול,
והלכה לה על הקטן, והיה בה כדי להמית את הקטן, ומת - פטור.

נתכוון להכות: את הקטן, והיה בה כדי להמית את הקטן,
והלכה לה על הגדול, ולא היה בה כדי להמית את הגדול, ומת - פטור.

אבל נתכוון להכות: על מתניו, והיה בה כדי להמית על מתניו,
והלכה לה על לבו, ומת - חייב.

נתכוון להכות: את הגדול, והיה בה כדי להמית את הגדול,
והלכה לה על הקטן, ומת - חייב.

רבי שמעון אומר:

אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה - פטור.

גמרא

רבי שמעון אהייא?

אילימא אסיפא, רבי שמעון פוטר מיבעי ליה,
אלא ארישא:

"נתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם,
לגוי והרג את ישראל,

נפלים והרג את בן קיימא - פטור".

הא נתכוון להרוג את זה, והרג את זה - חייב!

"רבי שמעון אומר:

אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה - פטור".

פשיטא קאי ראובן ושמעון,

ואמר: אלא לראובן קא מיפונא, לשמעון לא קא מיפונא,

היינו פלוגתייהו.

אמר: 'לחד מינייהו',

אי נמי כסבור ראובן ונמצא שמעון.

מאי?

תא שמע:

דתניא:

"רבי שמעון אומר:

עד שיאמר: 'לפלוני אני מתכוון'".

מתני'

נתכוין להרוג את הבהמה. היה
עומד אדם אצל בהמה ונתכוין
להרוג בהמה והרג אדם פטור
משום דכי אתרו ביה התראת
ספק הוא אף על פי שקבל עליו
התראה שאומר להם יודע אני
שהוא בן ברית ועל מנת כן אני
עושה שאם אהרגו אני אתחייב
מיתה פטור דשמא לא יהרגנו:

אנפלים לא מיחייב. דכמו
דקטיל דמו:

והיה בה כדי להמית על לבו.
האבן הזאת אם תכה על לב
ראויה להרוג אבל על המתנים
אין בה כדי להמית פטור דתירני
בעינן שיהא מתכוין למכת
מיתה ושיכנו מכת מיתה דאם
לא נתכוין למכת מיתה התראת
ספק היא דהתרו בו אל תזרוק
דשמא תלך על לבו:

גמ'

אי נימי אסיפא. דקאמר ת"ק
נתכוון להכות את הגדול והלכה
לה על הקטן ומת חייב אלמא
נתכוון להרוג את זה והרג את
זה חייב:

ר"ש פוטר מיבעי ליה. דהא
בהדיא קאמר לה ת"ק ולמה
ליה לר' שמעון למהדר פרושא
ומאי אפילו:

הא נתכוון להרוג את זה. והתרו
בו עליו דהתראת ודאי הוא
והרג את זה חייב דאיכא
התראה על בן ברית והרי
מתכוון לבן ברית והרגו ר"ש
אומר וכו' והאי דשביק רבי
שמעון לסיפא בהדיא ומהדר
אדוקיא דרישא דלא תימא ר"ש
פוטר אכולהו ואפילו נתכוון על
מתניו והלכה לו על לבו:

אמר לחד מינייהו. קא מיכוניא
ולא איכפת להי מינייהו:

מאי. לר"ש מקרי ליה מיתכוון
לו ומיחייב או דילמא כיון דאי
אזלא אאידך ושביק ליה להאי
הוה נמי ניחא ליה לאו מתכוון
הוא:

אי נמי. להכות את הגוף הזה
אבל כסבור הוא שהוא ראובן
ונמצא שמעון מי אמרינן כיון
דלהאי גופא איתכוון מתכוון
הוא לו או דילמא כיון דלהאי
גברא לא איכוין פטר ליה רי
שמעון:

עד שיאמר לפלוני אני מתכוין.
ואותו פלוני הרג וכי אמר לחד
מינייהו לא ייחד אותו וכן
כסבור ראובן ונמצא שמעון לא
זהו פלוני שנתכוון לו:

וארב לו. קרא יתירא הוא נכתוב
כי יהיה איש שונא לרעהו וקם
עליו:

ורבנן. דפליגי עליה דרבי שמעון
מאי דרשי ביה:

מאי טעמא דרבי שמעון?

אמר קרא: "וארב לו וקם עליו"³³³ (דברים יט, יא) - עד שיתכוון לו.

ורבנן?

³³³ ומי יהיה איש שונא לרעהו וארב לו וקם עליו והקהו נפש ומת ונס אל אחת הערים האל

רש"י

אמרי דבי רבי ינאי פרט לזורק אבן לגו. לתוך חבורה של בני אדם כותים וישראלים אבל נתכוין לישראל זה והרג את חבריו לא אתא קרא למעוטי: **תיפוק ליה וכו'.** ולמה לי קרא:

אי נמי פלגא ופלגא. למה לי קרא למפטריה הא כיון דמצי למימר לכותים קא מתכווינא אית לך למפטריה משום דספק נפשות להקל מוהצילו העדה (יומא ד' פד):

לא צריכא וכו'. ואשמעינן קרא דפטור משום דהוה ליה כותי קבוע ביניהם וילפינן מהאי קרא דכל קבוע לא פחות מלהיות נדון כמחצה. על מחצה והוי ספק נפשות להקל ומהכא נפקא לן בכל דוכתי דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי והא ליכא למילף מיניה כרובא דמי דהא מהיכא יתתי לן דילמא האי דפטור ליה להאי משום דספק נפשות להקל ולא משום דחשבי ליה כרובא אבל מחצה על מחצה ילפינן מיניה דאי לאו כמחצה על מחצה דמי לא הוה ליה ספק נפשות להקל ואמאי פטור הא רובא דישראל נינהו ורבנן אית להו נתכוון לזה והרג את זה חייב:

במצות שבמיתה הכתוב מדבר. שהיה מתכוון להרוג את חבריו:

כדכתיב ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש. ואי לא נתכוון להרוג היאך מקטיל וכי איתכוון מיהא חייב אף על גב דלא נתכוון אלא לחבירו דהא כתיב וכי ינצו אנשים וגו':

ממון. דמי האשה יתן לירשיה: **נתניה למעלה.** גבי לא יהיה אסון ונתן בפלילים (שמות כא) דמי ולדות:

והא דתנא דבי חזקיה מפקא מדרבני ורבנן. דרבנן מחייבי ליה מיתה לנתכוין להרוג את זה והרג את זה ורבי מחייב ליה ממון ואילו לתנא דבי חזקיה לא מיחייב ממון ולא מיתה:

מכה אדם ומכה בהמה. לכך הוקשו בהאי קרא מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת ומשמע בבהמה חייב ממון ובאדם פטור מממון דכתיב בהמה ישלמנה ולא אדם והקיש לך הכתוב פטור תשלומין של אדם לחיוב תשלומין של בהמה מה להלן לא חלקת בין מתכוין לקמן מפרש ואזיל מאי היא:

דרך עלייה. לא שייך למתני גבי בהמה אלא משום דבאדם אשכחן ביה חילוק בהורג בשוגג דרך ירידה חייב גלות אבל דרך עלייה בהרימו את ידו פטור מגלות דכתיב (במדבר לה) ויפל עליו וימת דרך נפילה בעינן:

לפוטרו ממון. כלומר לא חלקת בו שום צד להפטר מן תשלומין אלא בכל צדדין הוא דמחייב דרבינן כל נזקין בב"ק (דף כו): מפצע תחת פצע לחייב על השוגג כמוזד ועל האונס כרצון ומכה בהמה נזק הוא:

אף מכה אדם. אין דין פטור תשלומין הכתוב בו חלוק לשום צד שיתחייב ממון אלא כל שעה פטור מממון בין בשוגג ואין נתכוון דפטור ממייתה בין במוזד ונתכוון דחייב מיתה:

אלא לפטרו. אלמא פטור מממון לתנא דבי חזקיה וממיתה נמי שמע מינה דפטור ליה מדאצטריך למפטריה מתשלומין כדמפרש ואזיל ואי בר קטלא מי אצטריך למפטור:

אמרי דבי רבי ינאי:

פרט לזורק אבן לגו.

היכי דמי?

אילימא דאיכא תשעה גוים ואחד ישראל ביניהן - תיפוק ליה דרובא גוים נינהו. אי נמי, פלגא ופלגא - ספק נפשות להקל!

לא, צריכא דאיכא תשעה ישראל וגוי אחד ביניהן, דהוה ליה גוי קבוע, וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.

בשלמא לרבנן דאמרי: **"נתכוון להרוג את זה והרג את זה - חייב"** דכתיב: **"וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה"**³³⁴ (שמות כא, כב),

ואמר רבי אלעזר: **במצות שמיתה הפתוב מדבר,**

דכתיב: **"אם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש"** (שמות כא, כג)! אלא לרבי שמעון האי **"ונתתה נפש תחת נפש"** מאי עביד ליה?

ממון. וכד רבי,

דתניא:

"דבי אומר:

"ונתתה נפש תחת נפש" - ממון.

אתה אומר ממון, או אינו אלא נפש ממש?

נאמרה 'נתניה' למטה³³⁵ **ונאמרה 'נתניה' למעלה**³³⁶,

מה להלן ממון, אף כאן ממון."

עטב,

אמר רבא:

האי דתנא דבי חזקיה מפקא מדרבני, ומפקא מדרבנן.

דתנא דבי חזקיה:

"מכה אדם" "ומכה בהמה"³³⁷ (ויקרא כד, כא) -

מה **"מכה בהמה" לא חלקת בה:**

בין שוגג למזיד,

בין מתכוין לשאינו מתכוין,

בין דרך ירידה דרך עלייה,

לפוטרו ממון, אלא לחייבו ממון.

אף "מכה אדם" לא תחלוק בו:

בין שוגג למזיד,

בין מתכוין לשאינו מתכוין,

בין דרך ירידה לדרך עלייה,

לחייבו ממון, אלא לפוטרו ממון."

מאי **"שאינו מתכוין"?**

אילימא שאין מתכוין כלל - היינו **"שוגג"**.

אלא פשיטא שאין מתכוין לזה אלא לזה, וקתני **"לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון"**.

ואי בר קטלא הוא, מאי איצטריך למיפטריה ממון,

אלא לאו שמע מינה: לאו בר קטלא הוא, ולא בר ממונא הוא.

³³⁴ וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה ונצאו ולדיה ולא יהיה אסון ענוש יענש פאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים

³³⁵ "ונתתה נפש תחת נפש"

³³⁶ ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים"

³³⁷ "ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת"

מתניתין

רוצח שנתערב באחרים - נוֹלֵן פְּטוּרין.

רבי יהודה אומר:

בונסין אותן לפיפה.

כל חיובי מיתות שנתערבו זה בזה - נידונין בקלה,

הנסקלין בנשרפין:

רבי שמעון אומר:

נידונין בסקילה, שהשריפה חמורה.

וחכמים אומרים:

נידונין בשריפה, שהסקילה חמורה.

אמר להן רבי שמעון:

אילו לא היתה שריפה חמורה, לא נתנה לבת בהן שזנתה!

אמרו לו: אילו לא היתה סקילה חמורה לא נתנה למגדף ולעובד עבודה זרה.

הנהרגין בנחנקין:

רבי שמעון אומר: בסייף.

וחכמים אומרים: בחנק.

גמרא

מאן "אחרים"? אילימא אחרים כשרים - פשיטא!?

ותו: בהא לימא רבי יהודה: "בונסין אותן לפיפה"!

(סימן בשק"ר³³⁸).

אמר רבי אבהו אמר שמואל:

הכא ברוצח שלא נגמר דינו, שנתערב ברוצחים אחרים שנגמר דינו עסקינן.

רבנן סברי: אין גומרין דינו של אדם אלא בפניו, הלכך כולן פטורין.

ורבי יהודה: מיפטרניהו לגמרי נמי לא, כיון שרוצחין ניהו, הלכך בונסין אותן לפיפה.

ריש לקיש אמר:

באדם דכולי עלמא לא פליגי דפטורי,

אבל הכא בשור שלא נגמר דינו, שנתערב בשורים אחרים שנגמר דינו קמיפלגי.

רבנן סברי: כמיתת בעלים קד מיתת השור, ואין גומרין דינו של שור אלא בפניו,

הלכך כולן פטורין.

ורבי יהודה סבר: בונסין אותן לפיפה.

אמר רבא:

אי הכי היינו דקתני עלה:

"אמר רבי יוסי:

אפילו אבא חלפתא ביניהו!"

אלא אמר רבא:

הכי קאמר: שנים שהיו עומדין ויצא חץ מביניהם והרג, שניהם פטורין.

ואמר רבי יוסי: אפילו אבא חלפתא ביניהו.

ושור שנגמר דינו שנתערב בשורין אחרים מעלייא סוקלין אותן.

רבי יהודה אומר: בונסין אותן לפיפה.

והתניא:

"פרה שהמיתה ואחר כך ילדה,

אם עד שלא נגמר דינה ילדה - וולדה מותר,

אם משנגמר דינה ילדה - וולדה אסור.

נתערב באחרים, ואחרים באחרים - בונסין אותן לפיפה.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר:

מביאין אותן לבית דין וסוקלין אותן."

מתני'
שנתערב באחרים. בגמרא מפרש הנך אחרים מאן ניהו: **כונסין אותן לכיפה.** ושם מאכילין אותן שעורים עד שתבקע כריסן כדתני לקמן בפירקין (דף פא.):
נדונין בקלה. מאחר שנתערבו ואי אתה מכיר מי המחויב את החמורה ומי המחויב את הקלה אי אתה רשאי להחמיר עליו למושכו למיתה חמורה שלא נתחייב בה אלא ידונו בקלה שישנה בכלל החמורה:
הנסקלין בנשרפין. אע"ג דרובא דהני נשרפין כדקתני נסקלין בנשרפין משמע חד נסקל שנתערב בנשרפין טובא אפילו הכי לרי שמעון ידונו כולן בסקילה מפני שהשריפה חמורה:
לא נתנה למגדף ולעובד עבודת כוכבים. שפושטין ידן בעיקר:
לא ניתנה לבת כהן שזנתה. שעבירתה חמורה שמחללת את אביה כדאמר בארבע מיתות (לעיל דף נב.) שנוהגין בו חול:
בסייף. שחנק חמור:
וחכמים אומרים בחנק. שסייף חמור וטעמא מפרש בארבע מיתות:

גמ'
אלא בפניו. כיון דאין מכירין אותו לא הויא בפניו:
וכיון דרוצח הוא. שהרי קבלו העדיות ונשאו ונתנו בדבר:
דפטורי. הואיל ואיכא חד דלא נגמר דינו אין לך ראייה לזכות גדולה מזו ורחמנא אמר והצילו העדה (במדבר לה):
אי הכי הא דתני עלה וכו'. בין לריש לקיש בין לשמואל קא מותיב אי הכי דהני אחרים דמתני' דרוצחים קאמר והאי רוצח שנתערב בהוכר ולבסוף נתערב קאמר הא דתני עלה בברייתא הכי רוצח שנתערב באחרים כולן פטורין אמר רבי יוסי אפילו אבא חלפתא ביניהו כולן פטורין מאי אפילו דקאמר ר' יוסי:
אלא אמר רבא. בשלא הוכר לבית דין קאמר כגון שנים עומדין ויצא חץ מביניהם ואין יודעין אי זה מהן זרקו שניהם פטורין אמר רבי יוסי אפילו אבא חלפתא ביניהם שהכל יודעין שהוא חסיד ולא זרקו לא מחייבינן לאידך משום האי חזקה ובהא אפילו רבי יהודה מודה ורבי יהודה דאמר כונסין אותן לכיפה לא עלה קאי אלא הכי קאמר ת"ק וחסורי מחסרא מתני' והכי קתני ושור שנגמר דינו וכו' סוקלין אותו דהא על כרחיך כולו אסירי בהנאה ואין הפסד לבעלים בסקילה הלכך סוקלין אותם כדי שתתקיים מצות סקילה במחויב בה:
כונסין אותן לכיפה. שא"צ לסוקלן שלא להטריח ב"ד אלא כונסין אותן בחדר והם מתים ברעב:

23. כ, א-ב

רפ"י

אמר מר: "אם עד שלא נגמר דינה ילדה - וולדה מותרת".

והתניא. בניחותא:

ולדה מותר. לקמן מפרש לה:

ולדה אסור. דעובר ירך אמו הוא וגם הוא נאסר בגמר דין אמו:

והאמר רבא ולד הנוגחת אסור. בהקרה כגון שנגחה על פי עד אחד או על פי הבעלים דמתסרא לגבוה ולא להדיוט הלכך על כרחיך שמעינן מדרבא דהיכא דאית עדים אסור אף להדיוט וצריך לגמור דין שניהם והא ליכא למימר טעמא דתי"ק דתני וולדה מותר משום דלא נגמר דינו עמה דאי בשלא בא לבי"ד מאי איריא ולדה אפילו אמו נמי אם לא נגמר דינה לא מיתסרא וכי איצטריך תנא למיתני מותר הכי אשמעינן דאין זקוק להביאה לבי"ד קאמר ותיבתא דרבא:

אימא אם עד שלא נגמר דינה עיברה וילדה. דהיינו בין נגיחה לגמר דין דלא הוה ולד לא בשעת נגיחה ולא בשעת גמר דין ולא נוצר מן האיסור דאכתי אימיה הות שריא ולדה מותר:

אם משנגמר דינה עיברה וילדה. דנולד מן האיסור אסור אע"ג דלא הוה בשעת נגיחה ולא בשעת גמר דין:

הניחא למאן דאמר. פלוגתא הוא בתמורה (דף לא.):

מאי איכא למימר. דהא כשנוצר לאחר גמר דין לאו איהו לחודיה גרמא ליה שאף מן הזכר הוא בא דהיתר ואיסור גרמו לו שיבא:

ואם עד שלא נגמר דינה הוכר עוברה. דהיינו בין נגיחה לגמר דין:

ומשנגמר. דינה ילדה ולדה אסור. אע"ג דלא הוה בשעת נגיחה כיון דהוה בשעת גמר דין נאסר בגמר דין עם אמו דעובר ירך אמו הוא:

ואף על גב דכי נגיחה הות מייעברה.

והאמר רבא:

ולד הנוגחת - אסור, היא וילדה נגחו.

ולד הנרבעת - אסור, היא וילדה נרבעו!

אימא:

אם עד שלא נגמר דינה עיברה וילדה - וולדה מותרת,

אם משנגמר דינה עיברה וילדה - וולדה אסור.

הניחא למאן דאמר: 'זה וזה גורם - אסור',

אלא למאן דאמר: 'זה וזה גורם - מותר', מאי איכא למימר?

פ, ב

אלא אמר רבינא:

אימא: אם עד שלא נגמר דינה עיברה וילדה - וולדה מותרת,

ואם עד שלא נגמר דינה עיברה, ומשנגמר דינה ילדה - וולדה אסור,

עובר ירך אמו הוא.

רפ"י

ש"מ. מדקתני ידונו בסקילה מותרה למיתה חמורה הוי מותרה למיתה קלה משום דקלה בכלל חמורה דאי לא הוי מותרה למיתה קלה הנך דנתחייבו חמורה היאך נתחייבו בסקילה הא לא אסרו בהם מיתה זו ונפטרי לגמרי אלא נילף מהכא דהוי מותרה:
א"ר ירמיה. מהכא ליכא למילף הכא בהתרו בהם מיתה סתם ולפיכך קלה וחמורה במשמע:
והאי תנא הוא. דקאמר לא בעינן להזכיר שם אותה מיתה:
ושאר חייבי מיתות. חוץ ממסית שאינו צריך התראה דרשמנא אמר לא תחמול ולא תכסה עליו:
עדה ועדים. לאו דוקא דמסית נמי עדים ועדה קא בעי והא דנקט ושאר משום התראה נקט לה:
ילף ממקושש. שהמוצאים אותו לא התרו בו שם מיתתו דלא הווי ידעי לה אלא מיתה סתם:
הוראת שעה היתה. ועל פי הדבור מחייב ולא גמרינן מינה לדורות הואיל ונפקא לן התראה מיומת המת שיתיר עצמו למיתה אותה מיתה משמע:

"כל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה - נידונין בקלה".

שמע מינה:

מותרה לדבר חמור - הוי מותרה לדבר קל.

אמר רבי ירמיה:

הכא במאי עסקינן:

כגון שהתרו בו סתם,

והאי תנא הוא,

דתנא:

"ושאר חייבי מיתות שבתורה,

אין ממיתין אותן אלא בעדה, ועדים והתראה,

ועד שיודיעוהו שהוא חייב מיתת בית דין.

רבי יהודה אומר:

עד שיודיעוהו באיזה מיתה הוא נהרג".

תנא קמא יליף ממקושש.

ורבי יהודה אומר: מקושש הוראת שעה היתה.

25. פ, ב

רפ"י

הנשרפין בנסקלין. משמע כגון
 דהוו נסקלין רובא ואיערבא
 בהו מיעוטא נשרפין:
תיפוק ליה דרובא נסקלין
 נינהו. היכי נקט טעמא משום
 דאי אתה רשאי למושכו למיתה
 חמורה בלאו הכי נדיינינהו
 בסקילה (הוה) בתר רובא:
אלא היכי איתנייהו. אבוה
 מהדר ליה אלא היכי אלמדנו:
אמר ליה רב יהודה הנסקלין
בנשרפין. דאע"ג דנשרפין רובא
 מדתני לר' שמעון בסקילה מפני
 שהשריפה חמורה:
התם. הוא דקא מסיימי רבנן
 שהסקילה חמורה לאו למיתב
 טעמא למילתייהו מסיימי הכי
 אלא הכי קאמרי ידונו בשריפה
 כדיינייהו בתר רובא ודקאמרת
 למיזל בתר מיעוטא משום
 דשריפה חמורה ואין אנו רשאים
 למשוך את הקלים לאו חמורה
 היא אלא קלה היא:
לא תימא ליה לאבוך הכי.
 להודיעו בהדיא שהוא טועה
 משום דמכסיף ומצטער:
אלא אמור לו אבא כך כתוב
בתורה. קס"ד בתמיהה קאמר
 וכי כך כתיב בתורה:
סוף סוף היינו הך. דמביישו
 ואומר וכי יפה אתה עושה:
אלא. בניחותא אומר לו מקרא
 האמור בתורה ואומר לו אבי
 מקרא כך וכך כתוב בתורה
 והוא עצמו ישים על לבו על מה
 זה מזכירו והכי נמי אין לך
 לומר לאביך לא תתנייה הכי:

"הנסקלין בנשרפין:

רבי שמעון אומר:

נידונין בסקילה, שהשריפה חמורה.

וחכמים אומרים:

נידונין בשריפה, שהסקילה חמורה."

מתני ליה רבי יחזקאל לרמי בריה:

"הנשרפין בנסקלין,

רבי שמעון אומר:

ידונו בסקילה שהשריפה חמורה."

אמר ליה רב יהודה בריה:

אבא, לא תיתנייה הכי,

מאי איריא דשריפה חמורה? תיפוק ליה דרובה נסקלין נינהו!

היכי אתנייה?

'הנסקלין בנשרפין, רבי שמעון אומר: ידונו בסקילה, שהשריפה חמורה'.

אי הכי,

אימא סיפא: "**וחכמים אומרים: ידונו בשריפה שהסקילה חמורה.**"

תיפוק ליה דרובה נשרפין נינהו!

התם רבנן הוא דקאמרו ליה לרבי שמעון:

לדידך דאמרת שריפה חמורה, לא - סקילה חמורה.

אמר ליה שמואל לרב יהודה:

פא, א שייננא: אלא תימא ליה לאבוך הכי.

דתניא:

"הרי שהיה אביו עובר על דברי תורה,

לא יאמר לו: "אבא, עברת על דברי תורה."

אלא אומר לו: "אבא, כך כתיב בתורה?"

סוף סוף היינו הך!

אלא אומר לו: "אבא, מקרא כתוב בתורה כך הוא."

מתניתין

מי שנתחייב בשתי מיתות בית דין - נידון בחמורה.
עבר עבירה שנתחייב שתי מיתות - נידון בחמורה.
רבי יוסי אומר:
נידון בזיקה הראשונה שבאה עליו.

גמרא

פשיטא! אלא איתגורי איתגור?!

אמר רבא:

הכא במאי עסקינן:

כגון שעבר על עבירה קלה, ונגמר דינו על עבירה קלה, חזר ועבר עבירה חמורה.

סלקא דעתך אמינא: כיון דנגמר דינו לעבירה קלה, האי גברא קטילא הוא, קא משמע לן.

בעא מניה אבוה דרב יוסף בר קמא מרבה בר נתן:

מנא הא מילתא דאמור רבנן:

"מי שנתחייב שתי מיתות בית דין נידון בחמורה?"

דכתיב: "והוליד בן פריץ שפך דם [וגו]"

אל ההרים אכל ואת אשת רעהו טמא ...

ואל הגלולים נשא עיניו"³³⁹ (יחזקאל יח, י-ב).

"והוליד בן פריץ שפך דם" - בסייף;

"ואת אשת רעהו טמא" - זו אשת איש, בחנק;

"ואל הגלולים נשא עיניו" - זו עבודה זרה, בסקילה.

וכתיב: "מוות יומת דמיו בו יהיה" (יחזקאל יח, ג) - בסקילה.

מתקיף לה רב נחמן בר יצחק:

אימא כולהו בסקילה;

"והוליד בן פריץ שפך דם" - זה בן סורר ומורה בסקילה;

"אשת רעהו טמא" - זו נערה המאורסה בסקילה;

"ואל הגלולים נשא עיניו" - זו עבודה זרה בסקילה.

אם כן, מאי קא משמע לן יחזקאל?

דלמא תורה קא מהדר!

אם כן, איבעי ליה לאהדורה כי היכי דאהדרה משה רבינו.

מתני'
עבר עבירה שיש בה שתי
מיתות. כגון חמותו והיא אשת
 איש:
בזיקה הראשונה. בגמרא מפרש
 לה:

גמ'

פשיטא. דבחמורה נדון שהרי
 אף בה נתחייב דהיכי סליק
 אדעתן לידון בקלה וכי אתגורי
 אתגר במה שעבר שתי עבירות
 אילו לא עבר אלא על החמורה
 היה נדון בה ועכשיו שהוסיף
 לעבור עמה עבירה אחרת נדון
 בקלה:

אמר רבא. ודאי אי מקמי דאתא
 לקמן עבדינהו לתרוייהו לא
 איצטריך לאשמועינן כי
 איצטריך למתנייא כגון דנגמר
 דינו תחלה לקלה סד"א וכו':
מנא הא מילתא וכו'. ואע"ג
 דנגמר דינו לקלה:

בסקילה. דכל דמיהם במ
 בסקילה דהיא חמורה ואי דלא
 נגמר דינו קודם לכן לא
 איצטריך קרא לאשמועינן:
בן סורר ומורה. וקרי ליה שופך
 דם. על שם שסופו לשפוך
 כדאמרי' (לעיל דף עב.) שעומד
 בפרשת דרכים וכו':
דאהדרה משה. במשנה תורה:

³³⁹ "והוליד בן פריץ שפך דם ועשה אח מאחד מאלה. והוא את כל אלה לא עשה כי גם אל ההרים אכל ואת אשת רעהו טמא. עני ואביון הונה גזלות גזל חבול לא ישיב ואל הגלולים נשא עיניו תועבה עשה"

27. פא, א

רש"י

אל ההרים לא אכל. סיפיה דקרא צדיק הוא חיה יחיה לומר זה צדיק גמור וע"כ משום דלא עביד הני לאו צדיק הוא אם עבר עבירות אחרות אלא לאו כמשמעותיה מדריש: אל ההרים לא אכל. שלא נצטרך לזכות אבותיו מתוך שהוא חסיד: שלא נהנה מקופה של צדקה. שהוא דבר גנאי לאדם הגון:

דרש רב אחא ברבי חנינא:

מאי דכתיב: "אל ההרים לא אכל"³⁴⁰ (יחזקאל יח, א-ט)?

שלא אכל בזכות אבותיו.

"ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל?"

שלא הלך בקומה זקופה.

"ואת אשת דעהו לא טמא?"

שלא ירד לאומנות חבירו.

"ואל אשה נדה לא יקרב?"

שלא נהנה מקופה של צדקה.

וכתיב: "צדיק הוא חיה יחיה" (יחזקאל יח, ט),

כשהיה רבן גמליאל מגיע למקרא הזה היה בוכה, ואמר: מאן דעביד לכולהו הוא דחיי בחדא מינייהו - לא!?

אמר ליה רבי עקיבא:

אלא מעתה: "אל תטמאו בכל אלה"³⁴¹ (ויקרא יח, כד)

הכי נמי בכולהו - אין, בחדא מינייהו - לא!?

אלא: באחת מכל אלה,

הכי נמי באחת מכל אלה.

³⁴⁰ א ויהי דבר ה' אלי לאמר. ב מה לכם אתם משלים את המשל הזה על אדמת ישראל לאמר אבות יאכל אדני ה' אם יהיה לכם עוד משל המשל הזה בישראל. ד הן כל הנפשות לי הנה ננפש האב וננפש הבן לי הנה הנפש החטאת היא תמות. ה ואיש מי יהיה צדיק ועשה משפט וצדקה. ו אל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת דעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב. ז ואיש לא יונה חבלתו חוב ושיב גזלה לא יגזל להמו לרעב יתן ועירם יכסה בגד. ח בנשף לא יתן ותרבית לא יקח מעול ושיב ידו משפט אמת ועשה בין איש לאיש. ט בחקותי יהלך ומשפטי שמר לעשות אמת צדיק הוא חיה יחיה נאם אדני ה' ³⁴¹ אל תטמאו בכל אלה מי בכל אלה נטמאו הגוים אשר אני משלה מפניכם

28. פא, א-ב

רפ"י

בזיקה הראשונה. באותו איסור שהוזקק זה תחלה להזהר בו ולפרוש ממנו הוא נדון אבל לא באיסור הבא עליו אחרון אע"פ שהוא חמור דקסבר ר' יוסי אין איסור חל על איסור ואפי' חמור על הקל הלכך אין כאן שתי מיתות:

חמותו ונעשית אשת איש. כגון נשא בת אלמנה ונאסרה אמה משום חמותו ואחר כך נשאת ונאסרה עליו משום אשת איש נדון בחמורה בשריפה דהיא קדמה אבל אם היתה אשת איש ונעשית חמותו הואיל כשנשא בתה כבר היתה זו אסורה עליו משום אשת איש תו לא חייל אסור חמותו אאסור אשת איש ואינו נדון אלא בחנק:

דאמר ר' אבהו. ביבמות בפי ד' אחין:

מודה ר' יוסי באסור מוסיף. ומחדש דבר על האשה הזאת לאסור בה דבר חדש (או) לאסרה על מי שלא היתה אסורה עליו מתחלה כגון הכא כשהיתה אלמנה והיא חמותו היתה אסורה לו משום חמותו ומותרת לכל אדם וכשנעשית אשת איש הוסיף בה השם הזה איסור שאסרה לכל העולם וכי האי גוונא מודה ר' יוסי דאסור חל על אסור מגו דחייל אכולא עלמא שהיתה מותרת להם עד עכשיו חייל נמי אהאי ואע"פ שאסורה לו ועומדת:

אמר ליה אדא ברי בתרי קטלי קטלת ליה. בתמיהה אמת שחלו שתיהן עליו ועבירה שיש בה שתי מיתות הוא נדון בחמורה והיאך אתה בא לדונו אף באשת איש וכי תהרגנו שתי פעמים וכי חייל אשת איש אחמותו לרבי יוסי לענין שוגג הוא ולהתחייב שתי חטאות:

"עבר עבירה [שנתחייב שתי מיתות - נידון בחמורה,

רבי יוסי אומר:

נידון בזיקה הראשונה שבאה עליו"]

תניא:

"ביצד אמר רבי יוסי: נידון בזיקה ראשונה הבאה עליו?"

חמותו ונעשית אשת איש - נידון בחמותו,

אשת איש ונעשית חמותו - נידון באשת איש."

אמר ליה רב אדא בר אבהו לרבא:

"חמותו ונעשית אשת איש" - נידון רק "בחמותו"?

לידון נמי אאסור אשת איש!

דהא אמר רבי אבהו: מודה רבי יוסי ב'איסור מוסיף'!

פא,ב אמר ליה:

אדא ברי בתרי קטלי קטלת ליה!?

29. כא, ב

רפ"י

מתני'
מי שלקה ושנה. שלקה שתי פעמים על שתי עבירות:

גמ'
של כריתות. לאו שיש בו כרת והתרו בו למלקות:
דגברא בר קטלא הוא. בידי שמים יכרתוהו:
וקרובי הוא זלא מקרב קטלא. עדיין לא נתקרבה מיתתו. דמוותר נפשיה. דמפקיר עצמו לעבירות: של כרת אחת שעבר אותה עבירה עצמה שלש פעמים על השתים לוקה ובשלישית יכנסוהו לכיפה:

מתניתין

מי שלקה ושנה,
בית דין מכניסין אותו לכיפה ומאכילין אותו שעורין,
עד שפריסו מתבקעת.

גמרא

מושום ד"לקה ושנה בית דין בונסין אותו לכיפה"!!

אמר רבי ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש:
הכא במלקיות של כריתות עסקינן.
דגברא בר קטלא הוא,
וקרובי הוא דלא מיקרב קטליה, וכיון דקא מוותר לה נפשיה,
מקרבין ליה לקטליה עילויה.

אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא,
תא אסברא לך: במלקיות של כרת אחת,
אבל של שתים ושל שלש כריתות, איסורי הוא דקא טעים, ולא מוותר כולי האי.

רש"י

דרבן שמעון. ביבמות נשאת לראשון ומת לשני ומת לשלישי תנשא לרביעי לא תנשא דעד תלתא זימנין לא הויה מוחזקת לקבור את בעליה:

לימא מתניתין. דבשתי מלקיות מחזקת ליה רשע ובעי כיפה דלא כרבן שמעון בן גמליאל:

עבירות מחזיקות. אותו בחזקת רשע הוא ובהתראה ולא מלקות הלכך בשלישי כונסין אותו לכיפה דהא איתחזק ליה בשלש עבירות:

מיתבי. לרבינא דמהדר לאוקומה למתני' כרבן שמעון בן גמליאל מדפליג אבא שאול ואמר כ' שמעון בן גמליאל מכלל דת"ק לאו כרשב"ג:

ומר סבר לא הוחזק עד שילקה שלש מלקיות. וכיון דלקי על השלישית אע"ג דאיתחזק השתא רשע לא מעיילין ליה לכיפה דבתרי דיני לא דיינינן ליה:

התרו בו ושתק. שהראה בעצמו כמקבל התראה ומיהו לא התיר עצמו למלקות בהדיא וכן בהרכין בראשו ורמז שהוא מקבלה אע"פ דלא לקי בהתראות כי הני דלא התיר עצמו למלקות מ"מ התראות נינהו להחזיקו רשע ופעם ראשונה מתרין ביה ושבקין ליה וכן בעבירה שניה ושבקין ליה ובשלישית מתרין ביה למלקות וכונסין אותו לכיפה עליה שהרי הוחזק רשע בשלש עבירות של התראת מלקות:

אבא שאול אומר וכו'. והא הכא מלקות ליכא דלא התיר עצמו למלקות שהרי שתק דנימא טעמא בדאבא שאול משום דמלקיות מחזיקות ולא הוחזק עד שילקה וכיון דלקה על השלישית לא עייל ליה לכיפה:

במאי קא מיפלגי. והא לא לרבינא מותיב דהא לדידן נמי קשיא דבפלוגתא דרבי ורשב"ג לא מצינו לאוקומה דהא ע"כ עבירות מחזיקות סבירא להו דהא אין כאן מלקות ואמאי בעי אבא שאול רביעית:

אמר רבינא. בין הכא בין במתניתין קמיינתא בכיפה צריכה התראה קא מיפלגי ודכולי עלמא כרשב"ג ולא הוחזק עד שלש עבירות של התראת מלקות מקובלות או בפיו או בשתיקה או בהרכנת ראש וקמיפלגי בכיפה אי צריכה התראה ת"ק סבר כיון שהוחזק רשע על שלש התראות של מלקות כונסין אותו לכיפה ואע"פ שלא הותרה על כך ואבא שאול סבר על ג' התראות של מלקות הוחזק רשע ולא על השתים ומהשתא בעינן עבירה רביעית להתרות בו אם תעבור תכנס לכיפה:

"מי שילקה וְשָׁנָה"

"שָׁנָה" - אף על גב דלא שילש.

לימא מתניתין דלא כרבן שמעון בן גמליאל?

דאי רבן שמעון בן גמליאל, הא אָמר: עד תלת זימנין לא הוֹיָא חֲזָקָה!

אָמר רְבִינָא:

אפילו תימא רבן שמעון בן גמליאל,

קסבר: עבירות מחזיקות.

מיתבי:

"עבר עבירה שיש בה מלקות פעם ראשונה וְשָׁנָה - מִלְקִין אוֹתוֹ, וְשְׁלִישִׁית - כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה.

אבא שאול אומר:

אף בשלישית - מִלְקִין אוֹתוֹ, בְּרִבְעִית - כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה."

מאי לאו - דכולי עלמא מלקיות מחזיקות,

ובפלוגתא דרבי ורבן שמעון בן גמליאל קמיפלגי!

לא, דכולי עלמא אית להו דרבן שמעון בן גמליאל,

והכא בהא קא מיפלגי:

דמר סבר: עבירות מחזיקות,

ומר סבר מלקיות מחזיקות,

והדדנא:

"התרו בו וְשָׁתַק

התרו בו - וְהִרְבִּין ראשו,

פעם ראשונה וְשָׁנָה - מִתְרִין בו

שְׁלִישִׁית - כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה.

אבא שאול אומר:

אף בשלישית - מִתְרִין בו, בְּרִבְעִית - כּוֹנְסִין אוֹתוֹ לְכִיפָה."

והתם מלקות ליכא,

במאי קמיפלגי!?

אָמר רְבִינָא:

בכיפה צריכה התראה קמיפלגי.

31. כא, ב

רפ"י

מלא קומתו. גובה :
והיכא רמיזא. ודאי הלכה
 למשה מסיני היא הך עונש
 דכיפה ומיהו היכא רמיזא
 מקצת :
תמותת רשע רעה. מי שהוחזק
 רשע תמיתתו רעתו אלמא
 מוחזק רשע בר מיתה הוא :
במצודה רעה. אידי דאיירי
 הכא ריש לקיש בהאי קרא
 מייתנן לאידך דרשא דר"ל :
מאי מצודה רעה חכה. אמ"ו
 בלע"ז שהוא רע וחלש וקטן
 ואוחז בו דגים גדולים פתאום
 ואינו רואה ואינו דומה לנאחז
 ברשות ע"י מארב ותחבולות :

ומאי "כיפה"?

אמר רב יהודה:

מלא קומתו.

והיכא רמיזא?

אמר ריש לקיש:

"תמותת רשע רעה" (תהלים לד, כב),

ואמר ריש לקיש:

מאי דקתיב: "כי גם לא ידע האדם את עתו פדגים,

שנאחזים במצודה רעה" (קהלת ט, יב),

מאי "מצודה רעה"?

אמר ריש לקיש:

חכה.

רס"י

מתני'
שלא בעדים. שלא ניתן לב"ד להרגו:
לחם צר. לקמן בעי מאי שנא בכיפה קמייטא:

גמ'
מנא ידעינן. הואיל וליכא עדות:
בעדות מיוחדת. דשנים מעדיין עליו ועדותן אמת אלא שאין מיתתו מסורה לב"ד כגון שנים רואין אותו אחד מחלון זה ואחד מחלון זה דאמר במסכת מכות (דף ו:.) דלא מיקטל עליה ומיהו הכא תנינן דעייל לכיפה אבל על פי עד אי מוציא דבה בעלמא הוא:
בעוקצי תאנים. בדיקות יתירא הוא ונהי דבן זכאי פטר ליה בההוא הכחשה מקטלא מיהו עדות אמת הוא ועייל לכיפה:

מתניתין

ההורג נפש שלא בעדים,
מבניסין אותו לכיפה,
ומאכילין אותו לחם צר ומים לחץ.³⁴²

גמרא

מנא ידעינן?

אמר רב:

בעדות מיוחדת.

ושמואל אמר:

שלא בהתראה.

ורב חסדא אמר אבימי:

כגון דאיתפחוש בבדיקות ולא איתפחוש בחקירות.

כדתנן:

"מעשה וברק בן זכאי בעוקצי תאנים".

³⁴² ע"פ הפסוק - "ונתן לכם ה' לחם צר ומים לחץ". (ישעיה ל, כ)

33. פא, ב

רש"י

מעייניה. בני מעיו:
 והדר מאכילין אותו שעורין.
 שנופחין בתוך מעיו ומתוך
 שהוקטן מעיינו הוא נבקע:

"מאכילין אותו לחם צר ומים לחץ".

מאי שנא הקא דקתני: "נותנין לו לחם צר ומים לחץ",
 ומאי שנא התם דקתני: "מאכילין אותו שעורין עד שכריסו מתבקעת"?

אמר רב ששת:

אידי ואידי: "נותנין לו לחם צר ומים לחץ" עד שיוקטן מעיינו,
 והדר מאכילין אותו שעורין עד שכריסו מתבקעת.

רש"י

מתני'

הקסוה. מפרש בגמרא :
 ארמית. בת עובד כוכבים :
 קנאין פוגעין בו. בני אדם כשרין
 המתקנאין קנאתו של מקום
 פוגעין בו בשעה שרואין את
 המעשה אבל לאחר מיכן אין
 מיתתו מסורה לבית דין והלכה
 למשה מסיני הוא :
 פוגעין. ממיתין כמו לך ופגע בו
 (מלכים א ב) :
 גזירין. פקעין אשעלייש בלע"ז :

גמ'

והיכא רמיזא. דשייכא בה
 מיתה :
 כבלע את הקדש. לשון גנב
 שמבליעין ומחביאין ורמז
 בעלמא הוא ולא מקרא נפיק
 דעיקר קרא בלויים כתוב
 שהוזהרו שלא לראות בסלוק
 מסעות בשעת הכנסת כלים
 לנרתק שלהן שהיו אהרן ובניו
 מכסין הארון והמזבחות כמו
 שכתוב שם ובא אהרן בנסעם
 והורידו : יכה קוסם את קוסמו :
 שמקלל כלפי מעלה בקוסם יכה
 הקוסם זה את קוסמו היינו
 כלפי מעלה שנותן קסמים האלו
 בלבו (קסבר המקלל דקא
 מחשב ליה) האי קוסם בעיניו
 שהוא ראוי ויש בו כח לקלל בו :

מתניתין

הגונב את הקסוה,
 והמקלל בקוסם,
 והבועל ארמית - קנאין פוגעין בו.
 כהן ששמש בטומאה - אין אחיו הפהנים מביאין אותו לבית דין,
 אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפציעין את מוחו בגזירין.
 דר ששמש במקדש,
 רבי עקיבא אומר: בחנקה,
 וחכמים אומרים: בידי שמים.

גמרא

מאי "קסוה"?

אמר רב יהודה:
 כלי שרת.

וכן הוא אומר "ואת קשׁוֹת הַנְּסִיךְ" (במדבר ד, ז).

והיכא רמיזא?

"ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו" (במדבר ד, כ).

35. פֵּא, ב

רָשׁ"י

יֵכָהוּ קוֹסֶם. מִקְלָל אֶת חֲבִירוֹ
וְאוֹמֵר יֵכָהוּ הַקּוֹסֶם הַזֶּה:
לוֹ וְלִקְוֹנוֹ וְלִמְקוֹנוֹ. דֵּהִיִּינוּ כְּלָפִי
מֵעַלָּה שֶׁהוּא קוֹנֵה אֶת הָעוֹלָם
וּמְקַנֵּה לְבִרְיוֹתָיו אֶת טוֹבוֹ:

"וְהִמְקַלֵּל בְּקוֹסֶם".

תְּנִי רַב יוֹסֵף:

"יֵבֶה קוֹסֶם אֶת קוֹסְמוֹ".

רָבֵנָן וְאִיתֵימָא רַבֵּה בַר מְרִי, אָמַר:
יֵבֶהוּ קוֹסֶם לוֹ, וְלִקְוֹנוֹ וְלִמְקוֹנוֹ.

36. פא, ב - כב, א

רש"י

לא פגעו בו קנאין מהו. מה עונש בדבר:
 אנשייה רב לגמריה. שכח מה שגמר מרבו בדבר זה ולא ידע להשיבו:
 וכן הוא אומר ואת זכר וגו'. סיפיה דקרא תועבה היא:
 זונה. מופקרת ואפי' ישראלית:
 קדש. מפקיר קדושתו והולך לרדוף זונות קדשה מחללת קדושתה וכן קדש מחלל קדושתו:

"הבועל ארמית [- קנאין פוגעין בו]."

ב'עא מיניה רב פהנא מרב:
 לא פגעו בו קנאין - מהו?

פב, א

אינשייה רב לגמריה.

אקריהו לרב פהנא בחלמיה: "בגדה יהודה, ותועבה נעשתה בישראל ובירושלם.

מי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב, ובעל בת אל נקר" (מלאכי ב, יא)

אתא אמר ליה: הכי אקריין.

אדפריה רב לגמריה,

"בגדה יהודה" - זו עבודה זרה,

וכן הוא אומר: "מרעה פן בגדתם בי בית ישראל נאם ה'"³⁴³ (ירמיה ג, כ).

"ותועבה נעשתה בישראל ובירושלם" - זה מושב זכור,

וכן הוא אומר: "ואת זכר לא תשיכב משכבי אשה תועבה היא" (ויקרא יח, כב).

"מי חלל יהודה קדש ה'" - זו זונה,

וכן הוא אומר³⁴⁴: "לא תהיה קדשה מבנות ישראל"³⁴⁵ (דברים כג, יח).

"ובעל בת אל נקר" - זה הבא על הגויה,

וכתיב בתריה: "יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער וענה מאהלי יעקב,

ומגיש מנחה לה' צבאות" (מלאכי ב, יב).

אם תלמיד חכם הוא - לא יהיה לו: ער בחכמים,

ועונה בתלמידים.

אם פהן הוא - לא יהיה לו בן מגיש מנחה לה' צבאות.

אמר רבי חייא בר אבוי:

כל הבא על הגויה - כאילו מתחתן בעבודה זרה,

דכתיב: "ובעל בת אל נקר"³⁴⁶ (מלאכי ב, יב).

וכי בת יש לו לאל נקר?

אלא זה הבא על הגויה.

³⁴³ אכן בגדה אשה מרעה פן בגדתם בי בית ישראל נאם ה'

³⁴⁴ מוגה על פי מסורת הש"ס

³⁴⁵ לא תהיה קדשה מבנות ישראל ולא יהיה קדש מבני ישראל

³⁴⁶ בגדה יהודה ותועבה נעשתה בישראל ובירושלם מי חלל יהודה קדש ה' אשר אהב ובעל בת אל נקר

37. כב, א

רפ"י

כתוב על גלגלתו של יהויקים.
 משום ר' חייא בר אבויה נקט
 לה:
זאת ועוד אחרת. נקמה נעשית
 בה כבר ועוד אחרת תעשה בה:
זקיננו דר' פרידא. הוא ר' חייא
 בר אבויה והכי אמרי' בחלק:
נבוג. בצבצה ויצאה מקבורתה:
קבורת חמור. מושלך ברחובות:
בסיפטא. ארגז:
לשיבבתהא. לשכנותיה:
דלא קא מנשי לה. אינה נשכחת
 מלבו:
שגרתה לתנורא. הסיקה את
 התנור:

ואמר רבי חייא בר אבויה:

כתוב על גלגלתו של יהויקים: "זאת ועוד אחרת".

זקיננו דרבי פרידא, אשכח ההוא גולגלתא דהות שדיא בשערי ירושלים,
 והיה כתוב עליו "זאת ועוד אחרת".

קברה והדר נבוג,

קברה והדר נבוג.

אמר: האי גולגלתא של יהויקים,

דכתיב בה: "קבורת חמור וקבר סחוב והשלף מהלאה לשערי ירושלים" (ירמיה כב, יט).

אמר: מלכא הוא,

ולאו אורח ארעא לבויי.

שקלה, פרכה בשיראי ואותביה בסיפטא. אתאי דביתהו, חזיתה.

נפקת אמרה להו לשיבבתהא.

אמרי לה: האי דאיתתא קמיתא היא, דלא קא מנשי לה.

שגרתא לתנורא וקלתה.

כי אתא, אמר: היינו דכתיב עליו: "זאת ועוד אחרת".

38. כב, א

רפ"י

חייב עליה. כלומר נענש בה משום כל אלו:
נדה. אע"פ שדם כותית כדם בהמה מכל מקום מיאוס וחילול לקדושת השם הוא:
שפחה. שהיא כשפחה אצלו שכנסת ישראל גבירה נקראת:
עובדת כוכבים. לא תתחתן במ כי יסיר וגו' כל המסירות את הלב במשמע ומיהו לאו דלא תתחתן ליכא דאורייתא דדרך חתנות משמע ובית דינו של חשמונאי גזרו דלפרוש מינה משום כל הני:
א"א. ולאו ממש דקדושין לית להו ומיהו לא"א דמיא וחייב לפרוש הימנה שלא יהא רגיל באשת איש:
אבל אישות אין להם. שסתם כותית מופקרת ואינה מיוחדת לבעלה ולא דמיא לא"א:

כי אתא רב דימי, אמר:

בית דינו של חשמונאי גזרו: הבא על הגויה - חייב עליה משום נשג"א³⁴⁷.

כי אתא רבין, אמר:

משום נשג"ז: נדה,

שפחה,

גויה,

זונה.

אבל משום אישות - לית להו.

ואיך?

נשיהו ודאי לא מיפקרי.

39. כב, א

רש"י

אמר רב חסדא. קנאי הבא
לימלך בבית דין ובשעת מעשה
אם יפגע בו אין מורים לו שלא
נאמרה אלא למקנא מעצמו
ואינו נמלך:

ולא עוד אלא שאם פירש זמרי.
מן האשה והרגו פנחס אחר כן
נהרג עליו שלא נאמרה הלכה
דא אלא בשעת מעשה:
זמרי. הוא שלומיאל:

["הבועל ארמית - קנאין פוגעין בו"].

אמר רב חסדא:
הבא לימלך - אין מורין לו.

איתמר נמי,

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

הבא לימלך - אין מורין לו.

ולא עוד אלא שאם פירש זמרי והרגו פנחס - נהרג עליו.

נהפך זמרי והרגו לפנחס - אין נהרג עליו,

שהרי רודף הוא.

40. כב, א

רס"י

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל שְׁפָטֵי יִשְׂרָאֵל"³⁴⁸ (במדבר כה, ה).

נשיא שבט. שמעון כדלקמן:
שמעון. שני לבטן לוי שלישי
לבטן: בת יתרו מי התירה לך:
משה קודם מתן תורה נשא
וכשנתנה תורה כולן בני נח היו
ונכנסו לכלל מצות והיא עמהם
וגרים רבים של ערב רב:

ונתעלמה ממנו הלכה. שנאמר
לו בסיני הבעול כותית וכו':
אחי אבי אבא. היינו משה שהיה
אחי אבי אביו אהרן:

פרוונקא. שליח:

שמואל אמר מאי וירא ראה
שאין חכמה. כלומר נזכר פסוק
אין חכמה ואין תבונה נגד ה'
שכל מקום שיש חילול השם אין
חולקין כבוד לרב לפיכך הורה
פנחס הלכה בפני רבו ולא
המתין ליטול רשות ממשה שלא
יראו הרואים וילמדו להתיר את
כותית:

ויקם ויקח. מכלל דעד השתא
לאו בידו הוה:

העדה. סנהדרין שהיו יושבים
ודנין כדכתיב קח את כל ראשי
ואמרי' בפר' ד' (לעיל לה.) חלק
להם בתי דינין לדונם דיני
נפשות על עון פעור:

שלף שננה. שלף הברזל שבראש
העץ של רומח:

אונקלי. מלבוש:

נשען והולך על מקלו. על העץ
לבדו בלי הברזל שלא יהיו
מכירים בו בני שבטו שלהרוג
הוא בא:

היכן מצינו כו'. כלומר אתם
מפקירים עצמכם אחר בנות
מואב אני למה לא אעשה
כמותכם וכי שבט שלי גדול
משלכם שאהיה פרוש וטהור
יותר מכולכם כיון ששמעו כן
אמרו הניחו לו ליכנס לקובה
שאף הוא רוצה כמותינו:

צרכיו. תשמיש:

התירו פרושין את הדבר. ודאי
מותר לעשות כן שהרי פנחס
עשה כמותינו כך אמרו
העומדים שם כשראו שנכנס:

שהיה לו לפרוש. מן האשה
ושוב אין ניתן להורגו:

לדבר. לזעוק לאנשי שבטו
לסייעו:

שכוון בזכרותו ובנקבותה. וראו
אותם דבוקים זה בזה וידעו
שניתן רשות לקנאי לפגוע בו
ולא יאמרו שנאה היתה בלבו
עליו:

שלא נשמטו. לפרוש זה מזה עד
שראו שהרגם בדין:

והגביה את המשקוף. והוציאן
נדבקים ולא הוצרך להשפיל
הרומח וישמטו:

ואחד שבא מלאך והשחית.
והוטרדו בני שבטו ולא הרגו
לפנחס: פלילות ריב:

הלך שבטו של שמעון אצל זמרי בן סלוא,
אמרו לו: הן דיני דיני נפשות,
ואתה יושב ושותק?
מה עשה? עמד וקיבץ עשרים וארבעה אלף מישראל, והלך אצל כזבי, אמר לה: השמ
אמרה לו: בת מלך אני, וכן צוה לי אבי: לא תשמעי אלא לגדול שבָהם.

אמר לה: אף הוא, נשיא שבט הוא.
ולא עוד, אלא שהוא, גדול ממנו, שהוא שני לבטן, והוא שלישי.

תפשה בבלוריתה והביאה אצל משה.
אמר לו: בן עמרם, זו אסורה או מותרת?

ואם תאמר אסורה - בת יתרו מי התירה לך?
נתעלמה ממנו הלכה.

געו כולם, בבכיה, והיינו דכתיב: "והמה בכים פתח אהל מועד"³⁴⁹ (במדבר כה, ו).

וכתיב: "וירא פנחס בן אלעזר"³⁵⁰ (במדבר כה, ז).

מה ראה?
אמר רב:

ראה מעשה ונזכר הלכה,
אמר לו: אחי אבי אבא, לא כך לימדתי בדרתך מהר סיני: הבעול את הגויה קנאין פוגי
אמר לו: קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא.

וּשְׁמוּאֵל אָמַר:
רָאָה שֵׁי אֵין חֲכָמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֲצָה לַנֶּגֶד הִי" (משלי כא, ל),
כָּל מְקוֹם שֵׁי שֶׁ חִילוּל הַשֵּׁם - אֵין חוֹלְקִין כְּבוֹד לְרַב.

רַבִּי יֵצְחָק אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר:
רָאָה שְׁבָא מְלֹאךְ וְהִשְׁחִית בְּעַם.

"וַיִּקָּם מוֹתֵךְ הָעֵדָה וַיִּקַּח רֹמַח בְּיָדוֹ" (במדבר כה, ז) -
מִיָּן, שְׂאֵין נִכְנָסִין בְּכָלֵי זַיִן לְבֵית הַמִּדְרָשׁ.

שְׁלָף שֶׁנֶּנֶה, וְהַנִּיחָה בְּאוֹנְקָלוֹ,
וְהָיָה אֲנִישְׁעוֹ וְהוֹלֵךְ עַל מְקָלוֹ.
וְכַיִן שֶׁהִגִּיעַ אֶצֶל שְׁבָטוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן, אָמַר: הֵיכָן מְצִינּוֹ שֶׁשְׁבָטוֹ שֶׁל לֵוִי גָדוֹל מִשְׁלֵ שְׁמַע
אָמְרוּ: הַנִּיחוּ לוֹ, אֵף הוּא לְעִשׂוֹת צָרְכָיו, נִכְנָס.
הַתִּירוּ פְרוּשֵׁין אֶת הַדָּבָר.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
שֵׁשֶׁה נְסִים נַעֲשׂוּ לוֹ לְפָנָיִם:
אֶחָד - שֶׁהָיָה לוֹ לְזַמְרֵי לְפָרוּשׁ, וְלֹא פִירַשׁ.
וְאֶחָד - שֶׁהָיָה לוֹ לְדַבֵּר, וְלֹא דִבֵּר.
וְאֶחָד - שֶׁכּוּוֹן בְּזַכְרוֹתוֹ שֶׁל אִישׁ וּבְנִקְבוּתָהּ שֶׁל אִשָּׁה.
וְאֶחָד - שֶׁלֹּא נִשְׁמַטוּ מִן הָרוֹמַח.
וְאֶחָד - שֶׁבָא מְלֹאךְ וְהִגְבִּיחַ אֶת הַמִּשְׁקוּף.
וְאֶחָד - שֶׁבָא מְלֹאךְ וְהִשְׁחִית בְּעַם.
בָּא וְחִבְטָן לְפָנָיִם הַמְּקוֹם, אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם! עַל אֵלוֹ יִפְלוּ עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה אֱלֹן
שְׁנַאָמַר: "וְהָיָה הַמֵּתִים בְּמַגְפָּה אַרְבָּעָה וְעֶשְׂרִים אֲלֵךְ" (במדבר כה, ט).
וְהָיָנוּ דְכָתִיב: "וַיַּעֲמֵד פִּינָחָס וַיִּפְלַל"³⁵¹ (תהלים קו, ל).

כב, ב

³⁴⁸ ויאמר משה אל שפטי ישראל

³⁴⁹ והנה איש מבני ישראל בא ויקרב אל אחיו את המדנית לעיני משה ולעיני כל עדת בני ישראל והמה בכים פתח אהל מועד

³⁵⁰ וירא פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מותוך העדה ויקח רמח בידו

אמר רבי אלעזר:

"ויתפלל" לא נאמר, אלא "ויפלל" - מלמד כביכול שעשה פלילות עם קונו.

רפ"י

בן קנאי. משבט לוי שקינא במעשה דינה דכתיב (בראשית לד) הכוונה יעשה את אחותנו:

בן משיב חמה. אהרן במעשה דקרח דכתיב כי יצא הקצף וכתוב ויתן את הקטורת:

אבי אמו. יתרו דאלעזר אבי פנחס לקח מבנות יתרו דכתיב ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ומפרש באגדה פוטיאל זה יתרו שפיטס עגלים לעבודת כוכבים ואמר בסוטה פוטיאל זה בנו של יוסף שפטפט ביצרו ומשינן אי אבוה דאמיה מיתרו אמיה דאימיה מיוסף אי אבוה דאימיה מיוסף אימיה דאימיה מיתרו דיקא נמי דכתיב פוטיאל ולא פוטאל:

וראויה כפרה זו. שעשה פנחס: **שתהא מכפרת לעולם.** דכתיב (במדבר כה) לברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר: **ד' מאות וכו'.** זרזיר בגימטריא הכי הווי:

מתנים. לשון המתנה: **או תיש.** עד שתשש כחו: **אלקום עמו.** שכל הקמות שלו: **ופנחס לא היה יודע.** שהקדוש ב"ה ששמו מלך אלקום עמו שלא היה צריך להמתין שיתשש כחו ונראה בעיני שהתיבה הזאת לשון ערבי שכל פתיחת תיבותיהן אל:

ששים. ואין לדבר רמוז במקרא: **שנעשה.** ביצים שלו כביצים מזורות שהוקלש ונתבלבל שכבת זרע שבתוכו מרוב בעילות: **והיא נתמלאה.** שכבת זרע כערוגה מלאה מים: **מושבה.** מקום מושבה שהיתה רחבה ביותר:

וקבר שלה. פתיחת רחמה: **שכזבה באניה.** שצוה אליה אל תשמעי אלא לגדול שבהם: **כוס בי עם זה.** שחוט אותם ע"י: **והיינו דאמרי אינשי.** על שם כזבי אומרים דבר זה:

בן קני לאורבני. מקום יחוד: **אורבני.** ערבה דקה הגדלה בין האגמים אשטויני"א בלע"ז: **מאי בעי.** ודאי משום זנות הלכה לשם: **בהדי קלפי דקני.** קליפות הקנים: **שוילנאי מאי בעיא.** ודאי משום זנות הלכה שם:

גפתה לאמה. הנאיפה אמה כלומר הוציאה שם גפיתה על אמה שכיון שזינתה קורין אותה זונה בת זונה: **הסליא.** גרם שיזכרו ויספרו לשון לא תסולה (איוב כח) המסולאים בפז (איבה ד) שהיו מעריכין עצמן בפז ואת זה ואת משפחתו סלו בניאופים ל"א גרם לחפש ולדקדק אחר עונם לשון מסלסל בשערו (נויר דף נ.):

מעשה כנען. זמה כדאמרינן בערבי פסחים (דף קינ:) ה' דברים צוה כנען את בניו ואהבו את הזמה:

בקשו מלאכי השרת לדחפו.

אמר להן: הניחו לו, קנאי בן קנאי הוא,

משיב חמה בן משיב חמה הוא.

התחילו שבטים מבזין אותו: ראיתם בן פוטי זה,

שפיטס אבי אמו עגלים לעבודה זרה,

והרג נשיא שבט מישראל!

בא הפתוב ויחסו: **"פינחס בן אלעזר בן אהרן המהו"**³⁵² (במדבר כה, יא).

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: הקדם לו שלום,

שנאמר: **"לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום"** (במדבר כה, יב).

וראויה כפרה זו שתהא מכפרת והולכת לעולם³⁵³ (במדבר כה, יג).

אמר רב נחמן אמר רב:

מאי דכתיב: **"וזרזיר מתנים או תיש ומלך אלקום עמו"** (משלי ל, לא)?

ארבע מאות ועשרים וארבע בעילות בעל אותו רשע אותו היום,

והמתין לו פנחס עד שתשש כחו.

והוא אינו יודע שמלך אלקום עמו.

במתניתא תנא:

"ששים, עד שנעשה כפיצה המזורת, והיא היתה כערוגה מליאה מים."

אמר רב כהנא:

ומושבה בית סאה.

תני רב יוסף:

"קבר שלה - אמה."

אמר רב ששת:

לא "כזבי" שמה, אלא "שוילנאי בת צור" שמה,

ולמה נקרא שמה "כזבי"? שכזבה באביה.

דבר אחר: "כזבי" - שאמרה לאביה כוס בי עם זה.

והיינו דאמרי אינשי:

בין קני לאורבני שוילנאי מאי בעיא?

בהדי קלפי דקני שוילנאי מאי בעיא?

גפתה לאמה.

אמר רבי יוחנן:

חמשה שמות יש לו: "זמרי",

ו"בן סלוא",

ו"שאוול",

ו"בן הכנענית",

ו"שלומיאל בן צורי שדי".

"זמרי" - על שנעשה כפיצה המזורת.

"בן סלוא" - על שהסליא עונות של משפחתו.

"שאוול" - על שהשאל עצמו לדבר עברה.

"בן הכנענית" - על שעשה מעשה כנען.

ומה שמו? שלומיאל בן צורי שדי שמו³⁵⁴ (במדבר ז, לו).

³⁵¹ ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה

³⁵² פינחס בן אלעזר בן אהרן המהו הטיב את המתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי

³⁵³ והיתה לו ולזרעו אהריו ברית קהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו ויכפר על בני ישראל

³⁵⁴ ביום הקמישי נשיא לבני שמעון שלמיאל בן צורישדי

"בהן ששימש בטומאה"

בְּעַא מִינִיה רַב אֶהָא פֶּר הוּנָא מְרַב שֵׁשֶׁת:
כֵּהֵן שְׁשִׁימֵשׁ בְּטוּמְאָה - חַיִּיב מִיתָה בְּיַדֵּי שָׁמַיִם, אוֹ אֵין חַיִּיב מִיתָה בְּיַדֵּי שָׁמַיִם?

אָמַר לִיה:

תְּנִיתוּה:

"בהן ששימש בטומאה - אין אֶחָיו הַפְּהָנִים מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין,
אֶלָּא פִּירְחֵי כֵּהוּנָה מוֹצִיאִין אוֹתוֹ חוּץ לְעֶזְרָה וּפּוֹצְעִין אֶת מוֹחוֹ בְּגִזְדֵּינָן."
וְאִי סִלְקָא דְעֵתָךְ: מַחַיִּיב בְּיַדֵּי שָׁמַיִם, לִישְׁבְּקִיָּה דְלִיקְטוּל בְּיַדֵּי שָׁמַיִם!

אֶלָּא מַאי אֵינּוּ חַיִּיבִי?!

מִי אֵיפָא מִיְדֵי דְרַחֲמֵנָא פְּטָרִיה וְאֵנּוּ נִיקוּם וְנִיקְטוּל לִיה?!

וְלֵא?!

וְהֵתֵנּוּ:

"מִי שְׁלָקָה וְשָׁנָה - בֵּית דִּין מְכַנְּסִין אוֹתוֹ לְבִיפָּה" (סנהדרין פא:),
רַחֲמֵנָא פְּטָרִיה וְאֵנּוּ קְטִילִין לִיה!

הָאֵמַר רַבִּי יְרֵמְיָה אָמַר רֵישׁ לְקִישׁ:
בְּמַלְקוֹת שֶׁל פְּרִיָּתוֹת עֶסְקִינוּ,
דְּגַבְרָא בַר קְטֵלָא הוּא.

וְהָא "גוֹנֵב הַקְּסוּה"!

הָאֵמַר רַב יְהוּדָה:

בְּכָלֵי שְׂרַת עֶסְקִינוּ,

וְרַמְזָא: "וְלֵא יֵבֵאוּ לְדָאוֹת כְּבֻלַּע אֶת הַקֹּדֶשׁ וּמִתּוֹ" (במדבר ד, כ).

וְהָא הַמְקַלֵּל אֶת הַקּוֹסִם!

הָא תְּנִי רַב יוֹסֵף:

"יֵבֵה קוֹסִם אֶת קוֹסְמוֹ",

דְּמִיחִזִּי כְּמַכְרֵד אֶת הַשֵּׁם.

וְהָא "בּוֹעַל אֶרְמִית"!

הָא אַקְרִיבֵיה לְרַב כְּהֵנָא בַחֲלָמִיָּה, וְאֶדְכְּרִיה רַב לְגַמְרִיָּה.

אֵיתִיבֵיה:

"הַיּוֹצֵק,

וְהַבּוֹלֵל,

וְהַפּוֹתֵת,

הַמוֹלֵחַ,

הַמְנַיֵף,

הַמְגִּישׁ,

וְהַמְסַדֵּר אֶת הַשּׁוֹלְחָן,

הַמְסַטֵּב אֶת הַנְּרוֹת,

וְהַקּוֹמֵץ,

וְהַמְקַבֵּל דָּמִים, - פְּטוּר.

וְאֵין חַיִּיבֵין עֲלֵיהֶן - ^אלֵא מְשׁוּם זְרוֹת,

וְלֵא מְשׁוּם טוּמְאָה,

וְלֵא מְשׁוּם מְחוּסַר בְּגָדִים,

וְלֵא מְשׁוּם רְחוּץ יָדִים וְרַגְלִים" (זבחים קיב:).

הָא מְקַטֵּר - חַיִּיב!

פג,א

הָא אַקְרִיבֵיה לְרַב כְּהֵנָא בַחֲלָמִיָּה.
יִכְרַת וּגוֹי אֲלֵמָא בַר כְּרַת הוּא:
הַיּוֹצֵק שֶׁמֶן עַל מִנְחָה: וְהַבּוֹלֵל:
בְּשֶׁמֶן:

וְהַפּוֹתֵת. פְּתִים לֵאחֲרֵי אַפִּיָּתָה כַּגּוֹן
מִנְחַת מַחֲבֵת וּמִרְחֻשַׁת וּמֵאִפָּה תֵנוּר
שֶׁהֵן בָּאוֹת אַפּוּיּוֹת:

וְהַמְנַיֵּף וְהַמְגִּישׁ. בְּקֶרֶן מַעֲרַבִּית
דְּרוּמִית כִּגְדָּ חוּדָה שֶׁל קֶרֶן
כְּדַאמְרִי בְּסוּטָה בְּפִי ב' (ד' יב:)
וְהַמְסַדֵּר שֶׁלֶחַן (וּלְחָם) הַפְּנִים:

בְּחוּץ. אִם עָשָׂה אַחַת מֵאלוֹ בְּחוּץ:

פְּטוּר. דֵּלָא חַיִּיב כְּרַת אֲלֵא שׁוּחַט
דְּכַתִּיב (וַיִּקְרָא יוֹ) אֲשֶׁר יִשְׁחַט וּגוֹי
וּמַעֲלָה דְכַתִּיב (שֵׁם) אֲשֶׁר יַעֲלֶה עוֹלָה
וְזוֹרֵק דְאֶתְרַבִּי מִדָּם שֶׁפֶךְ בְּפִיִּי (דף
לד:) וְכֹל הַנִּי דֵישׁ אַחֲרֵיה עֲבוּדָה
אֲמַעִיט בְּפִי בְּתֵרָא דְזַבְחִים (דף
קטו:) מַה הַעֲלָא מִיּוֹחַדָּת שֶׁהוּא
גַמַר עֲבוּדָה אֶף כֹּל שֶׁהוּא גַמַר
עֲבוּדָה:

לֵא מְשׁוּם זְרוֹת. זֶר שֶׁעָשָׂה אַחַת
מֵהֶם בְּפְנִים אֵינּוּ חַיִּיב מִיתָה דְנִפְקָא
לָן בְּסַדְרֵי יוּמָא (דף כד.) מוֹעֲבַדְתֶּם
עֲבוּדוֹת מִתְנָה וְדִרְשִׁי עֲבוּדָה תִּמָּה
וְלֵא עֲבוּדָה שֵׁישׁ אַחֲרֵיה עֲבוּדָה וְכֹל
הַנִּי יֵשׁ אַחֲרֵיה עֲבוּדָה יוֹצֵק וּבּוֹלֵל
וְשָׂאֵר עֲבוּדוֹת דְּמִנְחָה יֵשׁ אַחֲרֵיה
עֲבוּדָה דְהַקְטַרְתָּ הַקּוֹמֵץ אַחֲרֵי כוֹלָן.
מִסַּדְרֵי הַשּׁוֹלְחָן עֲבוּדָה אַחֲרוֹנָה שֶׁל
לְחֵם הַפְּנִים הֵינּוּ סִילּוּק בְּזִיכִין
וְהַקְטַרְתָּן הַמְסַטֵּב אֶת הַנְּרוֹת
הַמְדַשֵּׁנִם שְׁחִרִית יֵשׁ אַחֲרֵיה הַדְּלַקָּת
עֲרַבִּית. מִקְבֵּל דָּמִים יֵשׁ אַחֲרֵיה
זְרִיקָה:

וְלֵא מְשׁוּם טוּמְאָה. כֵּהֵן טַמָּא
שֶׁשִׁימֵשׁ דְּזוֹרוֹת וְשִׁמּוֹשׁ בְּטוּמְאָה
מַחַד קֶרָא נִפְקֵי אֲזַהֲרָה דִּידְהוּ בְּפִי
כֹּל הַזּוֹבְחִים תְּנִינָא בְּשַׁחֲטֵת קְדָשִׁים
(זבחים דף טו:) וַיִּנְזְרוּ מִקְדָּשֵׁי בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְלֵא יַחֲלָלוּ דְהֵינּוּ טוּמְאָה
כְּדַכְּתִיב בְּתֵרָה אֲמוּר אֱלִיהֶם
לְדוֹרוֹתֵיכֶם וּגוֹי זֶר נָמִי מִינִיה
דְרַשִׁין מְדַאֲיִצְרִיךְ קֶרָא לְמִיכַתֵּב
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעוּטֵי מַאי אֵי לְמַעוּטֵי
קְדָשֵׁי נְכָרִים וְקְדָשֵׁי נְשִׁים וְכִי
בְטוּמְאָה קֶרְבִּי וְהָא אֲמַרִּין הַתֵּם
דֵּלָא אֲלֵא הַכִּי קָאמַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נָמִי
שֶׁהֶם זָרִים לֵא יַעֲבֹדוּ שֶׁלֵּא יַחֲלָלוּ
וְכִיּוֹן דְּזוֹרוֹת וְטוּמְאָה מַחַד קֶרָא
נִפְקֵי מֵאֵן דְּמַחַיִּיב אֲזוֹרוֹת מַחַיִּיב נָמִי
אֲטוּמָא:

וְלֵא מְשׁוּם מְחוּסַר בְּגָדִים. דְאֵינְהוּ
נָמִי מְזוֹרוֹת אֲתֵרְבֵּא בְּפִיִּי זַבְחִים
(דף יז:) דְכַתִּיב וְחִגְרַת אוֹתָם אֲבַנֵּט
וּגוֹי בְּזִמְן שְׁבַגְדֵיהֶם עֲלֵיהֶם כֵּהוֹנְתֶּם
עֲלֵיהֶם אֵין בְּגָדֵיהֶם וְכוּי וְהוּוּ לְהוּ
זָרִים:

וְלֵא מְשׁוּם שֶׁלֵּא רְחוּץ יָדִים וְרַגְלִים.
דְּחוּקָה חוּקָה מִמְחוּסַר בְּגָדִים גַּמַר
לֵה הַתֵּם לְעַנְיָן אַחּוּלֵי עֲבוּדָה וְהָאֵי
תִנָּא נָמִי יִלְיָף מִינָה דְאֲמַר מַה
מְחוּסַר בְּגָדִים לֵא מִיחַיִּיב אֲלֵא
אֲגַמַר עֲבוּדָה הָאֵי נָמִי לֵא מִיחַיִּיב
אֲלֵא אַעֲבוּדָה שֶׁהוּא גַמַר:

הָא מְקַטֵּר. דְהוּאֵי עֲבוּדָה תִּמָּה
שֶׁאֵין אַחֲרֵיה עֲבוּדָה חַיִּיב מְשׁוּם
טוּמְאָה וּמַאי חַיִּיב לֵאוּ מִיתָה:

מֵאֵי לָאוּ - מִיִּתְהָ!

רָשׁ"י

לא לאו. הוא דמחייב דכתיב ולא יחללו:
ופרכינן אלא זר נמי. הא דדייקינן הא מקטיר לענין זרות תימא נמי דלאו הוא דמחייב והא מיתה בהדיא כתיב והזר הקרב וגו':
הא כדאיתא וכו'. בזרות דייקינן הא מקטר חייב מיתה ולענין טומאה לאו:
מכלל דיוצק וכולל. מדקאמר מקטר לאו בעלמא הוא דאית ביה ומההוא חיובא ממעיט ליוצק וכולל אלמא אפילו לאו לא מחייב משום טומאה:
אזהרה ליוצק וכולל. לטומאת הגוף מנין:
קדושים יהיו ולא יחללו. אם אינו ענין לעבודה תמה דהא כתיב וינזרו ולא יחללו תנהו ענין לעבודה שיש אחריה עבודה:

לא, בְּאִזְהָרָה.

אַלֵּא זֶר נְמִי לְאִזְהָרָה,

וְהָא כְּתִיב: "וְהִזְרֵה קֶרֶב יוֹמֵת"³⁵⁵ (במדבר יח, ז)!

הָא - כְּדֵאִיתָא,

וְהָא כְּדֵאִיתָא.

מְכַלְל דְּיוֹצֵק וְכוּלְל - 'לָאוּ' נְמִי לָא?!

וְהִתְנִיָּא:

"אִזְהָרָה לְיוֹצֵק וְכוּלְל מְנִיין?"

תְּלַמוּד לֹאמַר: "קְדוּשִׁים יִהְיוּ ... וְלֹא יִחַלְלוּ"³⁵⁶ (ויקרא כא, ו)!

מְדַרְבְּנֵן, וְקָרָא אֶסְמִכְתָּא בְּעֵלְמָא.

מִיִּתְיָבִי:

"וְאֵלֹהֵי הַנְּשָׂרְפִים יִתְהָרֵם: ... טֹמֵא שְׂשִׁימֵשׁ!"

תְּיִבְתָּא.

³⁵⁵ ואתה ובניך אתה תשמרו את קהנתכם לכל דבר המזבח ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתן את קהנתכם והזר הקרב יומת

³⁵⁶ קדושים יהיו לאלהיהם ולא יחללו שם אלהיהם כי את אשי ה' להם אלהיהם הם מקריבם והיו קדש

ואלו שבמיתה. ברייתא היא וחשיב נמי טובא ותני נמי טמא ששימש:
האוכל את הטבל וכו'. כולה מתניי יליף לה מקראי לקמן:
ופרועי ראש. ששימשו פרועי ראש שעברו עליהם יותר משלשים יום שלא גלחו ראשם:
אבל ערל. שמתו אחיו מחמת מילה וכן אוגן ששימש וכן מי ששימש מיושב דכל הני כוליהו קים להו בהוא דמחלי עבודה בפ"ב דזבחים (ד' טו): אפילו הכי ליתנהו במיתה אלא באזהרה ולקמן מפרש לה:
בעל מום. כהן בעל מום ששימש:
רבי אומר במיתה. לקמן מפרש פלוגתייהו:
הזיד במעילה. נהנה מן הקדש שיש בו מעילה במזיד:
אשר ירימו. שעתידין לתרום וקאמר דלא יחללום שאסור לאכלם בטבלם:
מתרומה. שאכלה בטומאה דכתיב ומתו בו כי יחללוהו:
מנותר. כי את קדש ה' חלל:
תרומה חוצה לארץ וכו'. סימן הוא זה תרומה וזה תרומה מעורבת בו ואין נוהגין בחוצה לארץ אבל נותר נוהג במדבר ובשעת היתר הבמות בכל מקום ויש היתר לאיסורו זה יש היתר לאיסורו בהפרשה וזה יש היתר לאיסורו דטביל ומותר בתרומה אבל נותר אין היתר לאיסורו זה נאמר בו חלול בלשון רבים ולא יחללו וזה בלשון רבים כי יחללוהו אבל נותר לשון יחיד קדש ה' חלל:
פגול ונותר. אין נוהג לא בטבל ולא בתרומה אלא בקדשים:
שכן פסול אוכלין. נותר וטבל שניהם פסול המאכל אבל תרומה פסול הגוף הוא דכי יחללוהו בטומאת הגוף כתיב טבל ונותר אין להם טהרה במקוה אבל טמא בתרומה יש לו טהרה במקוה:

גופא:

"ואלו שבמיתה: האוכל את הטבל, וכהו טמא שאכל תרומה טהורה, ודר שאכל את התרומה, ודר ששימש, וטמא ששימש, וטבול יום ששימש, ומחוסר בגדים, ומחוסר בפרה, ושלא רחץ ידים ורגלים, ושתוי יין ופרועי ראש.

אבל: ערל

ואוגן,

ויושב - אינן במיתה, אלא באזהרה.

בעל מום:

רבי אומר: במיתה,

וחכמים אומרים: באזהרה

הזיד במעילה:

רבי אומר: במיתה,

וחכמים אומרים: באזהרה."

"האוכל את הטבל" - מנלן?

דאמר שמואל משום רבי אליעזר:

מניין לאוכל את הטבל שהוא במיתה?

דכתיב: **"ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה"** (ויקרא כב, טו),

בפתידיים לתרום הכתוב מדבר,

וקליף **"חילול"** **"חילול"** מתרומה,

מה להלן במיתה אף כאן במיתה.

ונילוף **"חילול"** **"חילול"** מנוותר:

מה להלן בכרת, אף כאן בכרת!

מסתברא, מתרומה הוה ליה למילף,

שכן: תרומה,

חוצה לארץ,

הותרה,

רבים,

פירות,

פיגול,

ונותר.

אדרבה, מנוותר הוה ליה למילף,

שכן: פסול אוכל אין לו היתר במקוה!

הנד נפישן.

רבינא אומר:

"חילול" דרבים מ**"חילול"** דרבים, עדיף.

43. כג, א-ב

רפ"י

שנאמר ושמרו את משמרת
וגו'. לכהנים טמאים דבר
הכתוב בפרשת אמור איש איש
מזרע אהרן:

טהורה אין. מילתא באפי נפשה
היא וקאי אדשמואל דאמר
טמא שאכל תרומה טהורה
קאמר טהורה דווקא אבל
טמאה לאו במיתה אם אכלה
בטומאת הגוף:

"וכהן טמא שאכל תרומה טהורה".

מנלן?

דאמר שמואל:

מניין לכהן טמא שאכל תרומה טהורה במיתה בידי שמים?
דכתיב: "ושמרו את משמרתם ולא ישאו עליו חטא"³⁵⁷ (ויקרא כב, ט),

'טהורה' - אין,

טמאה - לא.

דאמר שמואל אמר רבי אליעזר:

מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה?

שנאמר: "ומתו בו פי וחללהו",

פרט לזו שמחוללת ועומדת.

כג, ב

רש"י

לימא מר במיתה. דכתיב בתריה ומתו בו כי יחללוהו וכל זר לא יאכל קדש וכל פרשתא בתרומה קאי דכתיב (ויקרא כב) ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים שאין כפרתו מעכבתו ואילו קדשים לא אכיל עד שיביא כפרה:
הפסיק, בין ומתו בו ובין כל זר ומשמע דלא כתיב מיתה אלא לגבי כהנים ומשום טומאה:

"זֶר שְׂאֵכֵל אֶת הַתְּרוּמָה".

אמר רב:

זר שאכל את התרומה - לוקה.

אמרי ליה רב פהנא ורב אסי לרב:

לימא מר במיתה,

דכתיב: **"וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ"**³⁵⁸ (ויקרא כב, ט-י)!

"אני ה' מקדשם" (ויקרא כב, ט) הפסיק הענין.

מיתיבי:

"ואלו הן שבמיתה: זר האוכל את התרומה!"

מתניתא אדרב קא רמיית!?

רב תנא הוא, ופליג.

³⁵⁸ "ושמרו את משמרתו ולא ישאו עליו חטא ומתו בו כי יחללוהו אני ה' מקדשם. וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ תוֹשֵׁב כֹּהֵן וְשֹׂכֵר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ"

רש"י

.45 כג, ב

וינזרו. ויבדלו מלעבוד :
 גוף טמא מקוה ברבים. טמא
 ששימש וטמא שאכל תרומה
 שניהם פסולי הגוף ושניהם
 פסולי טומאה ויש להם היתר
 במקוה וחלולו בלשון רבים :
 שכן קדש. טמא ששימש ועסק
 בקדשים ובנותר קדש ושניהם
 בפנים מה שאין כן בתרומה :

"וְזָר שְׂשִׁימֵשׁ".

דְּכִתְיִב: "וְהָזָר הַקָּרֵב יוֹמֵת"³⁵⁹ (במדבר יח, ז).

"וְטָמֵא שְׂשִׁימֵשׁ".

כְּדַבְעָא מִיְנִיָּה רַב חֵיָּיא בַר אֲבִין מַרְבַּי יוֹסֵף:
 מַנְיִין לְטָמֵא שְׂשִׁימֵשׁ שֶׁהוּא בְּמִיתָה?
 דְּכִתְיִב: "דְּבַר אֵל אֶהְרֵן וְאֵל בְּנָיו,
 וַיִּנְזְרוּ מִקִּדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יַחַלְלוּ אֶת שֵׁם קִדְשִׁי" (ויקרא כב, ב),
 וְיִלֵּף "חִילּוּל" "חִילּוּל" מִתְרוּמָה,
 מַה לְהֵלֵן - בְּמִיתָה,
 אִף כָּאן - בְּמִיתָה.

וְיִלֵּף "חִילּוּל" "חִילּוּל" מִנּוֹתֵר!
 מַה לְהֵלֵן - כְּרֵת,
 אִף כָּאן - כְּרֵת!

מִסֵּתְבְּרָא מִתְרוּמָה הָוּה לִיָּה לְמִילָף,
 שְׂכָן: גוֹף,
 טָמֵא,
 מְקוּהָ,
 בְּרָבִים.

אֲדַרְבֵּה מִנּוֹתֵר הָוּה לִיָּה לְמִילָף
 שְׂכָן: קִדְשׁ,
 פְּנִים,
 פִּיגוּל,
 וְנּוֹתֵר!

"חִילּוּל" דְּרָבִים מִ"חִילּוּל" דְּרָבִים, עֲדִיף.

46. כג ב - כד א

כ"י

וחגרת אותם אבנט וגו'. והיתה להם כהונה משמע שעל ידי בגדים הויה כהונה: מכלל שהיא טמאה. קודם כפרה:

"טבול יום ששימש".

מנלן?

דתניא:

"רבי סימאי אומר:

רמז לטבול יום שאם עבד חילל, מניין?

תלמוד לומר: "קדשים יהיו לאלהיהם ולא יחללו" (ויקרא כא, 1).

אם אינו ענין לטמא ששימש, דנפקא לן מ"וינזרו", תניהו ענין לטבול יום ששימש, ויליף "הילול" "הילול" מתרומה,

מה להלן - במיתה,

אף כאן - במיתה.

"ומחוסר בגדים".

מנלן?

אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן ומטו בה משמיה דרבי אלעזר ברבי שמעון:

"והגרת אתם אבנט" ³⁶⁰ (שמות כט, ט),

בזמן שבגדיהם עליהם - כהונתם עליהם,

אין בגדיהם עליהם - אין כהונתם עליהם, והווי להו - זרים.

ואמר מר:

"זר ששימש מיתה".

"ומחוסר צפרה".

מנלן?

אמר רב הונא:

דאמר קרא: "וכפר עליה הפהו וטהרה" (ויקרא יב, ח),

"טהרה" - מפלל שהיא טמאה.

ואמר מר: טמא ששימש במיתה.

"ושלא רחוש ידים ורגלים" - מנלן?

דכתיב: "בבאם אל אהל מועד ירחצו מים ולא ימותו" (שמות ל, כ).

"ושתיני יין"?

דכתיב: "יין ושכר אל תשת" ³⁶¹ (ויקרא י, ט).

"ופרועי ראש"?

דכתיב: "וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו" ³⁶² (יחזקאל מד, כ),

וכתיב בתרייה: "ויין לא ישתו" ³⁶³ (יחזקאל מד, כא)

³⁶⁰ "והגרת אתם אבנט אהרן ובניו וחבשת להם מגבעות והיתה להם כהונה לחוקת עולם"

³⁶¹ "יין ושכר אל תשת אתה ובנך אתך בבואכם אל אהל מועד ולא תמותו"

³⁶² "וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו כסום יקסמו את ראשיהם"

³⁶³ "יין לא ישתו כל כהן בבואם אל החצר הפנימית"

אֵיתְקַשׁ פְּרוּעַ רֹאשׁ לְשִׁתּוּי יִין,

מָה שִׁתּוּי יִין - בְּמִיתָה,

אֶף פְּרוּעֵי רֹאשׁ - בְּמִיתָה.

רָשׁ"י

בן נכר. כהן מומר לעבודת כוכבים שהוא ערל לב ונתנכרו מעשיו לאביו שבשמים:

וערל בשר. שמתו אחיו מחמת מילה:

לא יבא. והיינו אזהרה מדברי קבלה בעלמא ולא לקי עלה:

ומן המקדש לא יצא וגו'. כלומר אע"פ שמתו אביו ואמו אין צריך לצאת מן המקדש שאם יעבוד לא יחלל הא כהן אחר שלא יצא חלל:

מי כתיב בגופיה. מי כתיב בכהן הדיוט גופיה חילול מכלל דמכהן גדול דכתיב ביה אונו ואינו מחלל הוא דקא אתי:

ולא לישיבה. דכיון דלא נבחר הוה ליה כזר ובפ"ב דזבחים (דף כג:) רמינן מכדי יושב כזר דמי ומיחל עבודה אימא במיתה הוא כזר אלמה תניא אינו במיתה והתם מפרק לה משום דהוי זר ושלא רחץ ידים ורגלים ושתיי יין שלשה כתובים הבאים כאחד דכתיב בהו מיתה ואין מלמדין:

"אָבֵל עֵרֶל, אוֹנוֹ, יוֹשֵׁב - בְּאַזְהָרָה",

"עֵרֶל" - מְנַלֵּן?

אָמַר רַב חֲסֵדָא:

דְּבַר זֶה מִתּוֹרַת מֹשֶׁה רַבִּינוּ לֹא לְמַדְנֵנוּ,

עַד שֶׁבָּא יְחִזְקֵאל בֶּן בּוּזִי וְלְמַדְנֵנוּ:

"כֹּל בֶּן נֶכֶר עֵרֶל לֵב ^ וְעֵרֶל בֶּשֶׂר לֹא יִבּוֹא אֶל מִקְדָּשִׁי" (יחזקאל מד, ט).

"אוֹנוֹ" - מְנַלֵּן?

דְּכָתִיב: **"וּמִן הַמִּקְדָּשׁ לֹא יֵצֵא וְלֹא יִחַלֵּל אֶת מִקְדָּשִׁי אֱלֹהֵינוּ"** (ויקרא כא, יב),

הָא אַחֲרֵי, שְׁלֵא יֵצֵא - חִילֵּל.

אָמַר לִיה רַב אֲדָא לְרַבָּא:

וְיִגְלַף "חִילּוּל" "חִילּוּל" מִתְרוּמָה,

מָה לְהֵלֵן בְּמִיתָה, אֶף כָּאן בְּמִיתָה!

מִי כְּתִיב בֵּיהּ בְּגוּפִיהּ?? מְכַלְלָא קְאָתִי!

הוּי דְּבַר הַבָּא מִן הַכֹּלֵל,

וְכֹל דְּבַר הַבָּא מִן הַכֹּלֵל - אֵין דְּנִין אוֹתוֹ בְּגִזְרָה שְׁוֵה.

"יוֹשֵׁב" - מְנַלֵּן?

אָמַר רַבָּא אָמַר רַב נַחֲמָן:

אָמַר קְרָא: **"כִּי בּוֹ בָּחַר ה' אֱלֹהֶיךָ מִכָּל שִׁבְטֵיךָ לְעַמּוֹד לְשֵׁרֶת"**³⁶⁴ (דברים יח, ה),

עֲמִידָה בְּחִרְתָּיו וְלֹא לִישִׁבָה.

47. פד, א

רש"י

אמר קרא בו. בתרומה במיתה דכולהו נמי מיניה גמרי ואתא בו למיעוטא ולא בעל מום ומסתברא בעל מום הוא דקא ממעט ולא טמא וטבול יום שהן פסול טומאתן במיתה: **גמר חטא חטא מתרומה.** מעילה כתיב בה וחטאה בשגגה והכא כתיב ולא ישאו עליו חטא ומתו: **בו ולא במעילה.** וממיתה לחודה הוא דאמעית דגבי מיתה הוא דכתיב בו אבל אזהרה מגמרא גמר להזיד במעילה בגזרה שוה דחטא חטא מתרומה:

בְּעַל מוּם:

רַבִּי אֹמֵר: בְּמִיתָה, וְחֻכְמִים אֹמְרִים: בְּאִזְהָרָה."

מאי טעמא דרבי?

דכתיב: **"אף אל הפרכת לא יבא"** וגו'³⁶⁵ (ויקרא כא, כג), וילף "הילול" "הילול" מתרומה, מה להלן במיתה, אף כאן במיתה.

ונילף "הילול" "הילול" מנותר, מה להלן בכרת, אף כאן בכרת!

מסתברא מתרומה הוה ליה למילף, שכן: פסול הגוף מפסול הגוף.

אדרבה, מנותר הוה ליה למילף, שכן: קודש, פנים, פיגול, ונותר!

אלא, מטמא נשמיש גמר, פסול הגוף מפסול הגוף. קודש, פנים, פיגול, ונותר. מקודש, פנים, פיגול, ונותר.

ורבנו?

אמר קרא: **"בו"**³⁶⁶ (ויקרא כב, ט) ולא בבעל מום.

הַזִּיד בְּמַעֲלָה,

רַבִּי אֹמֵר: בְּמִיתָה, וְחֻכְמִים אֹמְרִים: בְּאִזְהָרָה."

מאי טעמא דרבי?

אמר רבי אבהו: גמר **"חטא" "חטא"** מתרומה, מה להלן במיתה אף כאן במיתה.

ורבנו?

אמרי: אמר קרא: **"בו"**, **"בו"** - ולא במעילה.

³⁶⁵ "אף אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי" ³⁶⁶ "ומתו בו כי יחללוהו".

48. כד, א

רפ"י

מה להלן בידי שמים.
 דבמאתים וחמשים איש דקרח
 בשרופים כתיב (במדבר יז):
 ר' יוחנן בן נורי וכו'. דס"ל נביא
 שהדיח את הרבים בחנק ולקמן
 מפרש במאי פליגי:

פלוגתא דר"ש ורבנן. באלו הן
 הנחנקין ויליף טעמא מקרא:
והא תנן. זר ששימש רבי עקיבא
 אומר בחנק ובברייתא קתני
 לר"ע בסקילה:

מתניתין ר' שמעון. דאמר נביא
 שהדיח בחנק זר ששימש מיניה
 גמר ורבי שמעון תלמידו של רבי
 עקיבא הוא ואמר לר"ע זר
 ששימש בחנק נביא שהדיח
 בחנק:

וברייתא רבנן. בני מחלוקתו של
 רבי שמעון ואף הם תלמידי רבי
 עקיבא הוו ואמרי משמו סקילה
 בתרויהו:

"זר ששימש במקדש".

[רבי עקיבא אומר: בחנק,

וחכמים אומרים: בידי שמים].

תנא:

"רבי ישמעאל אומר:

נאמר כאן: "והזר הקרב יומת"³⁶⁷ (במדבר יח, ז),

ונאמר להלן: "כל הקרב הקרב אל משכן ה' ימות" (שם יז, כח),

מה להלן בידי שמים, אף כאן בידי שמים.

רבי עקיבא אומר:

נאמר כאן: "והזר הקרב יומת" (במדבר יח, ז),

ונאמר להלן: "והנביא ההוא או הלם החלום ההוא יומת" (דברים יג, ו),

מה להלן בסקילה, אף כאן בסקילה.

רבי יוחנן בן נורי אומר:

מה להלן בחנק אף כאן בחנק.

במאי קמיפלגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא?

רבי עקיבא סבר: דנין "יומת" מ"יומת", ואין דנין "יומת" מ"יומת".

ורבי ישמעאל סבר: דנין הדיוט מהדיוט, ואין דנין הדיוט מנביא.

ורבי עקיבא?

כיון שהדיח, אין לך הדיוט גדול מזה.

במאי קמיפלגי רבי עקיבא ורבי יוחנן בן נורי?

בפלוגתא דרבי שמעון ורבנן.

דתנא:

"נביא שהדיח - בסקילה.

רבי שמעון אומר: בחנק."

הא אנו תנן:

"רבי עקיבא אומר: בחנק!"

תרי תנאי ואליא רבי עקיבא.

מתניתין רבי שמעון ואליא רבי עקיבא.

ברייתא רבנן ואליא רבי עקיבא.

הדרן עלך אלו הן הנשרפין

³⁶⁷ "ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח... והזר הקרב יומת"